

ÀGORA

908
(And)
(05)
SAC

La Trona

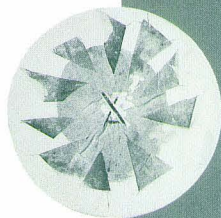
Àgora Cultural aplega ja deu entitats i enceta el sisè any de funcionament amb el relleu de l'Esbart Santa Anna al capdavant del secretariat i amb un balanç totalment positiu.

La Societat Andorrana de Ciències ha complert vint anys. La transició entre la vella i la nova Andorra ja s'ha acabat. Iniciada el 1866 amb el text de la Nova Reforma es va acabar el 1993 amb el text de la Constitució.

N'hem de ser conscients i actuar en conseqüència en aquest viatge sense retorn possible. El món de la cultura a Andorra té dos reptes: un, fer compatibles la cultura pròpia i la nostra identitat amb la multiculturalitat i aquesta identitat global, que al nostre país pren un relleu especial, relacionant-nos i respectant-nos i evitant tancar-nos cadascú en el seu món. Només hi ha un món i tots en formem part. Hi ha d'haver una integració mútua. Els de dins hem d'obrir portes i els de fora han de gosar entrar. L'altre, aconseguir que el món de la cultura rebí els suports materials que es mereix de les institucions públiques i privades en reconeixement de la seva necessària presència en una societat que vulgui considerar-se moderna i avançada, en la qual el coneixement, és a dir la cultura, és la matèria primera i bàsica.

Per tant, convidem totes les entitats culturals a participar en el projecte d'Àgora Cultural i les institucions públiques a resoldre, de manera directa o indirecta, la qüestió del finançament endèmic de l'activitat cultural al nostre país.

ÀGORA CULTURAL

ÀGORA

Portada
Sergi Mas i Maria Canalís
Premi Àgora 2002
Foto: Jordi Pantebre

ASSOCIACIÓ DE CREADORS D'ANDORRA - LA XARRANCA

ASSOCIACIÓ D'ESCRITORS D'ANDORRA

CENTRE DE LA CULTURA CATALANA DEL PRINCIPAT D'ANDORRA

CERCLE DE LES ARTS I DE LES LLETRES

CINECLUB DE LES VALLS

ESBART SANTA ANNA

FEDERACIÓ ANDORRANA DE FOTOGRAFIA

FUNDACIÓ AMICS DELS ORGUES

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES

VELLES CASES ANDORRANES

AQUESTA PUBLICACIÓ RESTA OBERTA A TOTS ELS SUGGERIMENTS I COL·LABORACIONS (MITJANÇANT OPINIONS, ARTICLES O D'ALTRES FORMES) DE TOTS ELS SEUS LECTORS. ACTUA COM A CONSELL DE REDACCIÓ DE LA REVISTA ÀGORA CULTURAL. PODEU ENVIAR ELS VOSTRES ESCRITS, DEGUDAMENT SIGNATS, A LA SECRETARIA DE L'ENTITAT, PER CORREU, PER FAX O PER CORREU ELECTRÒNIC (ASSOCIACIÓ DE CREATIUS D'ANDORRA LA XARRANCA, Apartat de correus francesos 24 d'Andorra la Vella. TEL.: 357 958; galba@andornet.ad)

Govern d'Andorra
**Ministeri d'Educació,
Cultura, Joventut i Esports**

Consell de redacció: Àgora Cultural
Secretariat La Xarranca

Disseny i maquetació: Raül Valls SL
Impressió: Impremta Principat SA
Edició de 1 800 exemplars
DL:AND/714/2003

INSTITUT RAMON MUNTANELL
Fundació privada dels Centres d'Estudi
de l'Escola Catalana
Mas de la Coua
Ronda Eix de l'Ebra N-420 s/n
43720 Mirambell de la Nova
CIF: G-4372823
Telèfon/fax 977 401 757

SUMARI

HOMENATGE	3-5
FÒRUM	7-12-18
TOCATS DEL BOLET	9
RETALLS	15-16
ENTICULTURA	22
HISTÒRIA	32
PAPIRUS	34
L'ODISSEA CULTURAL	34

DATA 19-06-08

ENTRADA	SORTIDA
Nº	Nº

A Barcelona el 1957

Per Antoni Pol

President de la SAC

En Sergi Mas i na Maria Canalís

A Andorra la Vella el 2001

En Sergi Mas i na Maria Canalís es van conèixer i es van casar el 1955 a Barcelona. Aquell any van iniciar la seva relació amb Andorra i es van instal·lar a Aixovall el 1957.

La seva producció artística a través del dibuix, la pintura, l'escultura, els gravats i la ceràmica afaïçona i materialitza el tradicional imaginari andorrà, recuperant-lo i fent-lo realitat en un moment de clara desaparició. I no tan sols n'han estat uns magnífics preservadors, sinó que són creadors únics allà on, fins llavors, ningú s'havia atrevit: han estat capaços amb la seva obra, abundant i generosa, de convertir-se en un punt de referència indiscutible i excepcional.

A Santa Coloma l'any 2000

Per a conèixer millor els personatges us adreçem a les publicacions, entre altres:

- "Sant Julià de Lòria i les arts" in Andorre a Vallées ouvertes. Edició especial de l'Indépendant. Perpignan, 1968.
- "Dispuesto a conseguir el tercer gran premio de la escultura de la isla de Bendor." Valls d'Andorra, extra del Diari o de Lérida. Breu article sobre Sergi MAS i BALAGUER. 1968.
- "El "Demos" de Grècia" in Andorra Magazine. Sobre la democràcia i el carnaval a Andorra, 1971.
- "Històries del Llimoi Carnús" in Andorra Magazine, 1971 i 1972.
- "El son del vell moli" in Festa Major de Sant Julià de Lòria, 1975 (Programa).
- CASSIGALLS. MAS I BALAGUER Sergi. Editorial Filfon. Andorra, 1981.
- 21 PAISATGES D'ANDORRA. MAS I BALAGUER Sergi. Crèdit Andorrà. 1982.
- CONSORCIS I GERMANDATS DE ST. JULIÀ DE LÒRIA. David Mas / Sergi Mas. Germandat de St. Sebastià. 1987.
- QUARANTA ANYS D'ART A ANDO-

RRA. MAS I BALAGUER Sergi. Ministeri d'afers socials i cultura. 1995.

- "Acollida d'un foraster a l'Andorra dels cinquanta i evolució en l'encaix de la societat" in La integració a Andorra. MAS I BALAGUER Sergi. Societat Andorrana de Ciències. Andorra, 1997.

- "Llegendes, mites i folklore" in Ressenyes. MAS I BALAGUER Sergi. Centre de la cultura Catalana. Andorra, 2003.

- EL SAC. Butlletí cultural de la Societat Andorrana de Ciències n° 101. Febrer 2003.

- "Les arts aplicades o la primera frontera entre art i artesanía". in la Creació artística, luxe o necessitat. MAS I BALAGUER Sergi. (8enes Jornades de la Societat Andorrana de Ciències. 2003

- EL MOBLE A ANDORRA. MAS I BALAGUER Sergi. Editorial Andorra. 2004.

A la Seu d'Urgell el 2000

19-03-08

Montserrat *Palau* i Martí

Per Antoni Morell

President de l'Associació d'Escriptors
del Principat d'Andorra

La Montserrat. Fa molts *segles* que la vaig conèixer físicament i intel·lectualment. Havia llegit algunes coses d'ella, fetes a París, a Andorra. Era una romàntica il·lustrada, creant l'equilibri entre París i Andorra: entre el pretès universalisme i la realitat d'un petit país tan universal, de segur, com França. Jo, en aquell moment, *manava*, i Julià Reig (síndic general) em digué: «això (és a dir, ella, la Palau Martí) va a missa». Barreja d'angoixa –mai d'amargor– i de creativitat continuada, disciplinada, feta d'anys d'aprenentatge a les escoles universitàries de París. No era una autodidacta, era una *científica*; i actualment aplaudim més els autodidactes que els científics. Ai!

Tenia disciplina acadèmica de base. Arribada a Andorra, no tots la van ni la vam comprendre. Era lluitadora de la lletra petita. I, ja se sap, en un país de publicitat de lletra grossa i rodona, ella, que estimava molt Andorra –no com tots els que valen–, molestava un xic. I per què? Només perquè volia posar el nostre país a nivell internacional –fugint de l'apel·latiu absurd i específic del triomf (de quin triomf?).

No estava sola –físicament, menys dels qui *matemàticament* tenen fills i filles i néts i nétes... (i què?). Difícil de tracte i adusta? No! Sabia molt, però quan trobava un interlocutor que ella considerava *vàlid* es llençava, i es llençava com els nostres valires nets, d'a-

bans i de sempre.

Com a vicepresidenta de l'Associació d'Escriptors del Principat d'Andorra, em deia sempre: «força, força, no defalleixis. Deixa't de falòrnies...». M'ha comunicat el teu *al di la* la nostra comuna amiga, la Rosa Mari

Sorribes, mentre jo era a Barcelona. He romàs callat. Escric ara aquests apunts, d'ací i d'allà, recordant tot el que has fet –i que roman, certament– sobre Andorra, sobre Sant Julià de Lòria, la bibliografia d'Andorra, les recerques d'alçada universitària. Per a mi has estat no pas una documentalista ni una arxivera, ni una recollidora... Nerviosa creadora, que has volgut posar al servei d'Andorra la teva vida. Gràcies! La teva obra sí, seriosa, romandrà en la bibliografia d'Andorra. Segur! Com allò que deia l'Evangelí: «per les seves obres els coneixereu». Doncs sí, la teva apas-

sionada –no sempre suficientment reconeguda, i així molts hauriem de colpejar-nos el pit–, a voltes nerviosa, però seriosa sempre, defensa de l'andorranitat (ahora universal), ja és un planter per a l'esdevenidor. I jo dic per al nostre, el teu present andorrà. Gràcies, amiga, vicepresidenta, capficada per la teva i meva pàtria. És que avui no podem defensar el nacionalisme universal, Montserrat? És clar que sí!

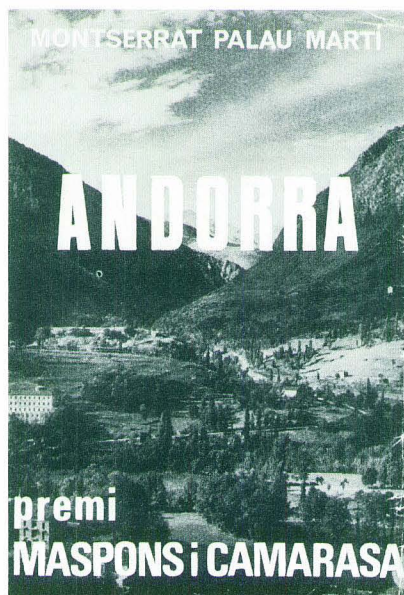
Aquest text es va publicar a *El Periòdic d'Andorra*, el 24 de gener de 2004.

Per a més informació sobre el personatge podeu adreçar-vos les següents publicacions que va realitzar, entre altres:

- LES DOGON. Paris, 1957.
- LE ROI – DIEU OU BÉNIN. Sud Togo, Dahomey. Berger – Levraut. Paris 1964.
- ANDORRA. En col.laboració amb Ferran PALAU i MARTÍ. Editorial Selecta. Barcelona, 1967.
- CIUTATS I PAISATGES. Editorial Selecta, Barcelona, 1967.
- “Le Catharisme et ses conséquences sur le statut politique de l'Andorre.” HISTORIQUE Vol. 1, 1969.
- “Recherche sur le peuplement et la population de l'Andorre” in ACTES DU XXIVème Congres National des Sociétés Savantes. Paris, 1970.
- ANDORRA. LE PAYS ET LES HOMMES. Paris Maisonneuve et Larose, 1978.
- ENTRE FE I LLIBERTAT (Andorra al segle XVI). Valls d'Andorra, 1988. Premi Sant Carles Borromeu 1987.
- ANDORRA HISTÒRIA, INSTITU-

CIONS, COSTUMS. Andorra la Vella. Editorial Andorra, 1987.

- ELS NOMS DE BATEIG A ANDORRA AL SEGLE XVII. Andorra. Conselleria d'Educació i Cultura, 1989. Premi del Molt Il.lustre Consell General, 1989.
- PROTESTANTISME I INQUISICIÓ A ANDORRA AL SEGLE XVI. Andorra, 1996. Accésit al Premi Principat d'Andorra del Consell General del 1990.
- KARMAN O EL VOL FALLIT. Editorial Andorra. Andorra, 1992.
- LES SABÉ – OPARA (République du Bénin). Paris, Maisonneuve et Larose, 1992-1993. 3 volums.
- LEGÍTIMA DEFENSA. El dramàtic afer Vesiat de l'Andorra del 1582. Editorial Andorra, 1998.
- EL CULTE DE SANTA FILOMENA A ANDORRA. Pagès editors. Lleida, 1999.
- BIBLIOGRAFIA IMPRESA D'ANDORRA 1598 – 1973. Fundació Caixa Bank, 2000.

La nova Andorra

Per Antoni Pol

President de la SAC

El territori de les valls d'Andorra és un país de frontera; és a dir, tot ell de frontera perquè és petit. I és també un país sense recursos, sense riqueses, entre altres raons perquè és un país muntanyós. I finalment és un país envoltat de gran països.

Aquestes tres constants han fet que el caràcter andorrà s'hagi conformat per dos trets bàsics: la humilitat (fer l'andorrà n'ha estat una de les projeccions) i la voluntat de ser, per tal de compensar el punt de partença de limitació i de pobresa de recursos, enmig dels grans i més poderosos.

Aquestes condicions, lligades a una situació política singular i a una estructura territorial de base federal i no centralista com és l'andorrana, comparativament almenys amb els territoris que l'envolten, han dut el país a evolucionar de manera diferent a qualsevol altre territori del Pirineu.

On ens trobem, doncs, avui?

L'Andorra d'avui és ja la nova Andorra: aquella Andorra mítica reclamada ja des del segle XIX i reivindicada durant la primera meitat del segle XX.

La vella Andorra es pot dir que s'acaba amb la crisi de les fargues i de tota l'economia andorrana, al final de la primera meitat del segle XIX, de la

qual no se'n sortirà fins més de cent anys després.

Entre la vella i la nova Andorra hi ha un període de transició. Aquesta transició simbòlicament es va iniciar el 1866 amb la presentació del text de la Nova Reforma que permet votar a tots els caps de casa, i s'acabà l'any 1993 amb l'aprovació de la Constitució.

L'any 1866 s'inicien les concessions d'explotació d'aigües termals i el 1868 es crea una casa de joc a la Solana. Intents de transformació econòmica del país que van fracassar. I l'any 1993 neixen les primeres generacions d'andorrans que en la seva majoria d'edat no tindran la possibilitat de parlar amb cap andorrà que hagi conegut l'Andorra d'abans del 1927, any de la concessió de FHASA (electrificació del país i obertura de carreteres).

Els elements dinamitzadors de la nova economia andorrana seran el paisatge (per als primers turistes), el comerç (gràcies al diferencial fiscal com a país) i la neu. A aquests tres elements s'hi afegiran ràpidament altres aspectes, entre els quals cal destacar el sòl i l'edificació. A partir del 1955 el Consell General, per tal de dinamitzar l'economia, permet

que els estrangers puguin adquirir terrenys per construir xalets. I el 1965, en la mateixa via, es permetrà adquirir pisos en propietat. El sòl, doncs, passarà ràpidament a tenir, en lloc d'un valor d'ús, un valor de canvi i a ser un producte financer més, en el món de les inversions.

Aquest objectiu de dinamitzar s'ha aconseguit sobradament i, en l'actualitat, el mercat immobiliari i el seu creixement accelerat constitueixen part dels reptes futurs per a l'ordenació urbanística.

Però cap on anem, en definitiva? On va la nova Andorra?

De fet, no se sap ben bé cap on anem amb el model turístic i de creixement continuat que s'està seguint, i es té la sensació que no hi ha una direcció establerta amb claredat, tot i l'existència d'un pla estratègic i d'un pla d'accions que sí que han definit o determinat genèricament el model que es vol, sense concretar-lo en detall.

Així, per tant, el que m'atreveixo a suggerir és cap on podríem anar en coherència al tipus o model de país que, d'una manera àmplia, ha decidit la via de la terciarització i de serveis que es fonamenta en el turisme i en la necessitat de diversificar-se en altres camps complementaris.

Si mirem el nostre entorn proper podem fer dues constatacions. La primera és que ens trobem en una zona central i deprimida del Pirineu, que les zones més dinàmiques d'aquesta serralada es troben als extrems i que els nostres veïns França i Espanya, per als propers cinquanta anys, no tenen previstes inversions importants per a aquesta zona central pirinenca –com és habitual en els darrers segles– i sí, en canvi, per als extrems: continuen reforçant, així, el paper dels corredors tradicionals nord-sud. La segona és que Andorra es troba a

tocar de la regió del sud d'Europa més potent, coneguda com *arc mediterrani*, que va des de Marsella fins a Alacant amb un potencial d'uns disset milions d'habitants, i en una posició central ben situada entre Barcelona, Tolosa, Perpinyà i Lleida. Aquests dos fets justifiquen que Andorra es posicioni d'una determinada manera per aprofitar els avantatges que ens ofereix el nostre entorn i intentar evitar-ne els desavantatges.

En primer lloc, Andorra ha d'intentar millorar la connexió amb aquesta euroregió de manera decidida, no tant per fer venir més gent, sinó per connectar més bé Andorra amb la resta del món a través d'aquesta zona que evidentment estarà molt ben comunicada. Això ha de permetre que Andorra sigui més accessible per a tota la regió més rica del centre d'Europa (la que pot pernoctar a Andorra) i també que els andorrans ens puguem desplaçar per tot Europa amb més rapidesa i eficàcia. Per tant, si posem Perpinyà a una hora i mitja

d'Andorra tindrem tota la xarxa de trens d'alta velocitat europea a l'abast. I si ho fem amb Lleida tindrem a l'abast la xarxa ibèrica. I si passa el mateix amb Tolosa i Barcelona tindrem dos aeroports internacionals, i un de marítim per al Mediterrani, al costat de casa.

En segon lloc, Andorra té una oportunitat històrica d'actuar com a motor central per potenciar una regió al centre del Pirineu que sumi recursos i potencials i generi un dinamisme regional concentrat que provoqui uns avantatges d'escala per a tots plegats. Hi ha tres zones més dinàmiques que les altres al centre del Pirineu: tota la Cerdanya, la Vall d'Aran i Andorra. Si es poden sumar aquestes tres dinàmiques i afegir-hi els potencials de l'Alt Urgell, els Pallars i l'Ariège es provocaran unes reaccions noves clarament positives per a tots.

A curt termini, per als propers cinquanta anys però, Andorra ha de connectar-se millor amb la Cerdanya (com ja ho està amb l'Alt Urgell) a través d'infraestructures segures i ràpides.

Al segle XIX Andorra tenia més de vuit accessos cap al seu entorn. Durant tot el segle XX només n'ha disposat de dos. Al segle XXI n'hem de crear com a mínim dos de nous cap a la Cerdanya: un situat entre Escaldes i Encamp cap a Martinet (connexió sud) i l'altre directe des d'Encamp al túnel d'Envalira per continuar cap a Portè (connexió nord). Quan aquests es trobin consolidats, caldrà girar-se cap a la Vall d'Aran a través d'un túnel des de la Massana directe cap a Llavorsí.

Així, doncs, la nova Andorra ha de connectar amb preferència i qualitat amb els territoris de l'euroregió de l'arc mediterrani (cap al nord i cap al sud), ha d'enllaçar amb els territoris veïns prioritant tota la Cerdanya, ha de saber fer participar del seu creixement aquest entorn immediat amb infraestructures i serveis que el dotin d'estructures noves que el dinamitzin i el facin complementari i, finalment, ha d'integrar en el seu horitzó pautes selectives i limitadores al creixement indiscriminat i sense límits. |

Dia de la Cultura 2003

Josep Alsina

Per Antoni Morell

President de l'Associació d'Escriptors del Principat d'Andorra

Només vull retre homenatge ferm a la persona. A la dignitat, a la decència i a l'honestetat intel·lectual i moral de

Josep Alsina, com a persona i com a creador de la nostra vida, del nostre món, d'Andorra. En un món tan trasbalsat com el que trepitgem, veure els ulls nets de Josep Alsina és un luxe. I, per tant, també els ulls de la seva màquina fotogràfica són un miracle visualitzat, materialitzat per a l'esdevenidor. És l'estricta història de

persones i atmosferes del nostre país. És la paraula visualitzada, exacta, però plena de vida, de calidesa humana i humanística, igual que els ulls físics i els focus dels aparells fotogràfics de Josep Alsina.

L'Associació d'Escriptors del Principat d'Andorra us dona la més entrançable enhorabona, mestre! |

Dia de la Cultura 2003

La SAC i Àgora Cultural

Per Antoni Pol

President de la SAC

Enguany vull aprofitar de fer dues constatacions.

La primera està relacionada amb la SAC. El mes d'agost hem complert vint anys d'existència i encara que no ho celebrem (segurament ho farem d'aquí a cinc anys) em correspon, avui, donar-vos les gràcies a tots els qui ens heu acompanyat i heu fet possible aquesta petita efemèride, impensable fa vint-i-cinc anys.

Gràcies a vosaltres hem pogut fer dinou cicles de conferències, setze diades a la UCE, vuit jornades a Andorra, dos congressos; som responsables de l'edició de quaranta-un llibres i cent set butlletins mensuals i hem tingut l'honor de poder comptar amb el treball de més de set-cents conferenciants i ponents, que ens han ofert desinteressadament la seva opinió sobre temes molt diferents, però tots ells d'interès.

Des del 1985, estem agermanats amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears.

Des del 1986, som entitat convocant dels Congressos de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, havent organitzat a Andorra la Vella el del 1988.

Des del 1988, som membres de la Universitat Catalana d'Estiu.

El 1995, vàrem realitzar el 1r Congrés de Filosofia a Andorra.

Des de l'inici, el 1997, participem amb una exposició al saló La Massana Còmic.

Des de l'inici, el 1998, formem part d'Àgora Cultural. Hem creat vuit seccions: Medicina (1985); Arquitectura i

Urbanisme (1986); Llengua Catalana (1986); Filosofia (1995); Astronomia (1997); Còmic (1997); Acadèmia de Ciències Mèdiques d'Andorra (1998) i Història (2002), A tots, moltes gràcies.

La segona constatació és, evidentment, sobre Àgora Cultural, aquest altre petit gran miracle que té cinc anys d'existència: els farà el novembre d'enguany, però La Xarranca n'és el cinquè secretariat. S'ha passat de sis a vuit i de vuit a deu entitats.

S'ha tingut presència continuada per Sant Jordi amb un estand cultural.

Hem celebrat quatre edicions del Dia de la Cultura i hem fet tres manifestos culturals.

S'han lliurat tres Premis Àgora, amb el d'avui.

Hem realitzat dues exposicions.

S'han editat tres llibres i sis litografies i s'ha realitzat una Trobada d'Escriptors del Pirineu.

La unió fa la força, mai més ben dit. Continuarem sent molt poca cosa, però units som més.

Només pel Manifest Cultural i el Premi Àgora queda justificada l'existència d'Àgora Cultural.

L'esforç per continuar val la pena en vista del resultat dels actes que com avui ens han reunit i, particularment, del Premi Àgora, impensable fa cinc anys i avui del tot indispensable.

I que serveix per premiar la trajectòria d'aquells personatges de la nostra societat, com Josep Alsina, sempre disposats a col·laborar i que s'ho mereixen: així fem un nus generacional més en la corda que uneix passat, present i futur i que ha de guiar el món de la cultura dins la nostra societat. |

Dia de la Cultura 2003

Homenatge a **Josep Alsina**

Per Alvar Valls

President del Centre
de la Cultura Catalana

Aquest acte, instituït per Àgora Cultural, té un especial significat simbòlic, perquè s'honora doblement la cultura sota dos conceptes: el concepte de cultura en la seva globalitat –per això en diem Dia de la Cultura–, i el concepte de cultura en concret, focalitzat cada any en una persona i en la seva obra.

El concepte global de cultura és, com tothom sap, d'una amplitud que sovint ens sobrepassa. Des d'una certa perspectiva, tot, a la vida, és cultura. Ho són les belles arts, com la literatura, la música, l'arquitectura, la pintura; ho són les arts pecaminoses, com la fotografia, el cinema o el còmic; ho és l'esport, i ho és el lleure, i ho són les ciències i la tècnica, i ho és també la indústria i el conjunt de l'economia.

Tota la humanitat és cultura. Perquè el concepte cultura pot ser –i jo em decanto perquè ho sigui– sinònim de creativitat humana, sinònim d'humanisme, sinònim de l'innat afany de la humanitat per superar-se, més enllà de simplement sobreviure.

És per això que, en aquest acte, escau exaltar la cultura en el que té de creativitat i d'humanisme, de camí cap a la llibertat. I escau que ho fem, explícitament, els qui incidim en la societat en qualitat d'allò que es coneix amb el lleig nom d'agents culturals, que no vol dir altra cosa que apassionats propagandistes, des de la base social, de tots els possibles tipus de cultura i de la seva concepció com a formes d'enriquiment individual i fonts de patrimoni col·lectiu.

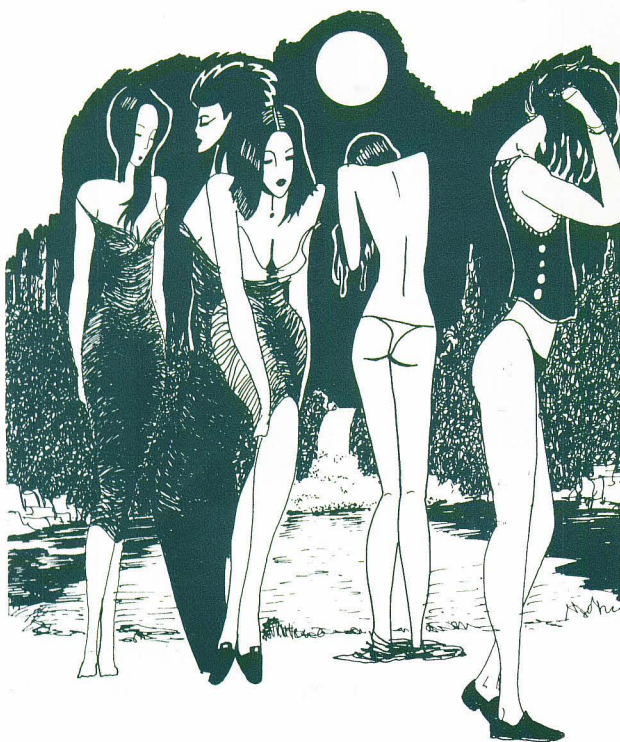
I en parlar de cultura com a concepte global escau també recordar aquella frase del cantant poeta: «No abarateixis el somni!». Parafraçant aquesta bella proposta, podem dir igualment: «No abaratim la cultura!». És a dir: no convertim la cultura en un producte de pur consum, de simple decoració, de pobra justificació. No despullem la cultura de les seves essències, ni permetem que ningú ho faci en nom nostre. No en convertim l'objecte, la finalitat, en un simple vernissatge amb aperitiu, ni en un impol·lut llibre de paper cuixé, ni en una rutilant foto de notables. La cultura és creativitat, humanisme, interpel·lació, motivació, innovació, subversió. La cultura és pecat i alhora salvació. La cultura és un revulsiu i no un narcòtic. La cultura és eina i garantia de llibertat individual i col·lectiva

I la cultura és, també, el fruit d'un treball personal aportat a la col·lectivitat. Ens ho demostren tots els treballadors de la cultura, que amb tenacitat confegeixen la seva obra, que esdevé patrimoni de tots. En honor seu, el Premi Àgora distingeix uns noms, triats entre molts, pel que tenen de trajectòria exemplar. Si els anys anteriors aquests noms han estat els de Cebrià Baraut, Sergi Mas i Maria Canalís, enguany l'homenatge i l'agraïment va per a Josep Alsina, un home que ha estimat tant aquest país que, a més de recórrer-lo i conèixer-lo en tota l'extensió territorial, ha dedicat la vida a fer perenne, mitjançant la imatge fixa, la memòria del nostre paisatge, de la nostra gent, del nostre ésser col·lectiu. Moltes gràcies, senyor Alsina, per la vostra generositat. |

Aquesta secció és un espai disponible per a les aportacions gràfiques: caricatures, anècdotes, humor, etc.

Per Maurici i Bellmunt

Dibuixant

Maurici Bellmunt i Carreté fa cinquanta-un anys que dibuixa per plaer tot i fent l'amor. Ha col·laborat en diverses publicacions de Catalunya, Espanya i Itàlia entre els anys 1975 i 1990, com a dibuixant gràfic i humorístic. Actualment exerceix de dibuixant lliure i publicitari, alhora que publica acudits en setmanaris d'Andorra.

ciacions esportives i d'altres de culturals que no tenen cap contacte entre elles perquè són diferents. Allò que voldriem és que totes les associacions d'Andorra establissin contactes entre elles.

J. P.: La majoria d'associacions que heu inclòs en el vostre estudi són associacions de caire de benestar social i esportives?

Jonathan: També n'hi ha d'humanitàries.

Albert: I una altra associació amb activitats d'informàtica, que poca gent coneix.

J. P.: El Centre de Congressos d'Andorra la Vella us cedirà l'espai per celebrar el fòrum?

Vània: De moment tenim la sala reservada per als dies 30 i 31 de març. El primer d'aquests dies per fer els preparatius, i el segon dia per al fòrum.

Jonathan: Ells posen tot el material a la nostra disposició.

Vània: Després, cada associació ha de dur-hi les pancartes i els impresos que consideri adients.

Jonathan: A la classe som vint-i-vuit alumnes i cadascun té una associació assignada, excepte dos alumnes que en tenen dues. Si els de La Xarranca també veniu, tindrem trenta-una associacions.

Dos alumnes es fan càrrec de les invitacions.

J. P.: Prou que hi participarem de gust. Així, doncs, els alumnes sereu els mitjancers entre el públic i les associacions?

Jonathan: Si algú demana informació sobre l'associació amb la qual estem en contacte, doncs podrem informar-lo de les activitats o del nombre de socis, etc.

«Ho farem tal com ho fa la gent gran»

Albert: Agruparem les associacions segons la mena d'activitats que desenvolupen: culturals, humanitàries, etc. Pensem fer uns plànols de la sala, com ho fan a la fira. Ho farem tal com ho fa la gent gran.

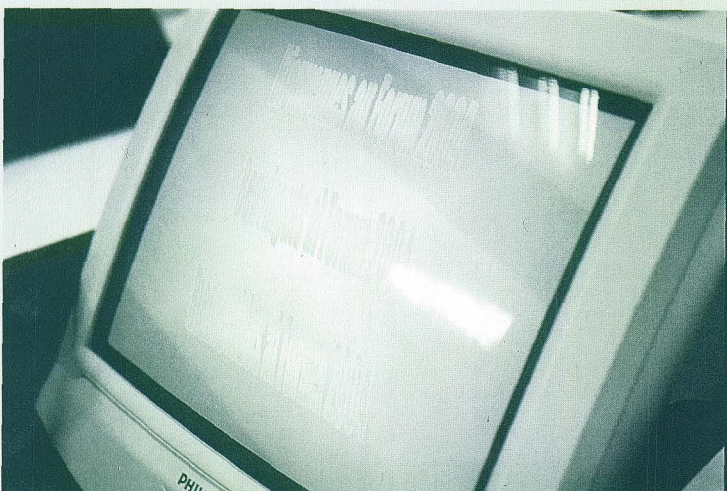
J. P.: Serà tot un èxit, segurament. A banda d'això, què més n'espereu, del fòrum?

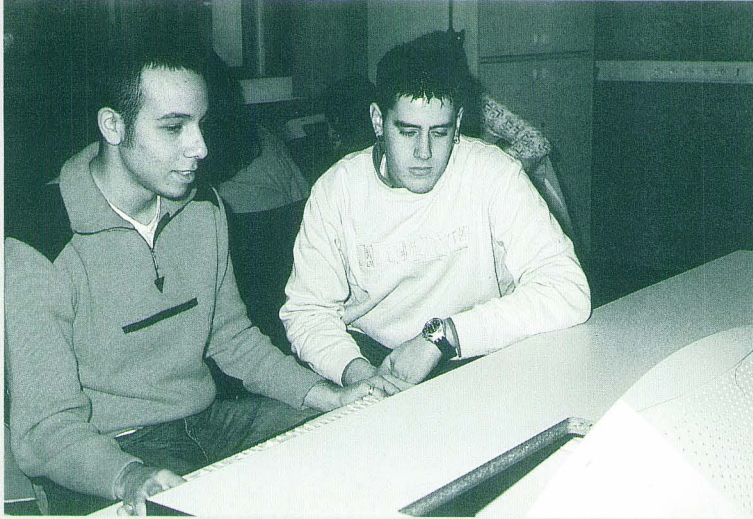
Jonathan: Que la gent el visiti, en surti contenta i que les associacions aconseguixin fer-se conèixer més extensament. I, amb tot això, pretenem obtenir una bona nota aquí, al col·legi.

Vània: Sí, això també; és clar.

Albert: Allò que ens havíem propo-

Portada de la pàgina web.

Jonathan i Albert confeccionen la pàgina web.

Un grup d'alumnes s'encarrega d'escriure una carta adreçada a les autoritats.

sat de bon principi, ara ja ho tenim més a prop. Tenim la sensació que ja acabem. Ja veurem com anirà, però esperem que surti bé.

J. P.: Teniu algun exemple d'altres estudiants que hagin tractat aquest tema?

Jonathan: Crec que som els primers a fer un fòrum així, oi?

Vània: Sí, això del fòrum, sí.

Albert: Això ve del fet que al nostre curs hi dediquem quatre hores a la setmana. Durant el curs de l'any passat, els alumnes de la nostra escola varen muntar una parada a la fira d'Andorra i a nosaltres se'ns va ocórrer la idea de muntar el fòrum.

Jonathan: De bon principi, tots els alumnes van anar aportant idees per escollir un projecte.

Vània: Vàrem parlar-ne entre tots i, a la fi, amb l'ajuda dels professors, vàrem decidir organitzar el fòrum de les associacions.

J. P.: Quantes idees us calgué analitzar per escollir la definitiva?

Vània: Teníem ben bé deu bones idees.

J. P.: Per obtenir la col·laboració del Centre de Congressos, com ho heu

proposat, al Comú d'Andorra la Vella?

Jonathan: Dues noies de la classe van encarregar-se d'anar al Comú.

Vània: Van anar a parlar amb el Comú, acompanyades per la professora de català.

Albert: Fins ara teníem previst distribuir les associacions a la sala d'una manera determinada. Ara es veu que hauré de canviar la distribució prevista en funció dels mòduls instal·lats a la sala.

Jonathan: Bé, estem prou disposats a moure els mòduls nosaltres matei-

xos, amb l'autorització dels responsables, a fi i efecte d'obtenir la distribució que desitgem.

J. P.: Fa un moment em comentàveu que espereu que aquest projecte us permeti obtenir una bona nota...

Albert: Sí, això era al principi. Ara gairebé ningú pensa en la nota: ens concentrem a organitzar el fòrum de les associacions.

J. P.: Us desitjo molt d'èxit. |

Traspàs de Secretariat

En la reunió celebrada per representants de les diferents entitats d'Àgora Cultural el dia 31 de gener de 2004, es va procedir a la renovació anual del Secretariat d'Àgora, que va passar de La Xarranca a l'Esbart Santa Anna.

A dalt: Lluïsa Casas (La Xarranca) i Josep Tudó (Esbart Santa Anna).
A baix: Antoni Morell (AEPA)2000,
Antoni Pol (SAC) 2001,
Joan Burgués (CALL) 2002, Lluïsa Casas (LX)
2003 i Jordi Tudó (ESA) 2004.

El jeep verd

Per Claude Benet

Caminar pel camí del Rec de l'Obac ens ofereix una panoràmica força interessant de l'aglomeració principal del nostre Principat: Andorra la Vella i Escaldes-Engordany comprimides al fons de la vall, intentant escapar-se escalant les parets pendents del Padern o enfilant-se per les tarteres del Roc del Solà.

Caminant pel Camí del Rec de l'Obac es pot sentir bategar el bullici d'aquesta aglomeració pirinenca que sembla voler apartar la muntanya per fer-se lloc, per estendre's encara una mica més.

Caminant pel camí del Rec, s'endevina, sense esforç, una discreta boira sobrevolant l'aglomeració: l'alè del bullici de la ciutat.

Caminant pel camí del Rec, pas a pas, d'observació distreta a evasió intel·lectual, m'atanso a un descampat, una mena de *no man's land*, aquells llocs que, precisament perquè no pertanyen a ningú, permeten acumular runa i objectes fora d'ús que fa nosa i mandra destruir. La primera reflexió que em ve al cap és: «¿i per què guardar-ho? Què en fan?». Al cap d'uns instants, però, m'adono que són testimonis d'un temps que ja no hi és, d'un temps que d'aquí a poc els etnòlegs i altres estudiosos intentaran reconstruir, recrear, rememorar, buscant i furgant ruïnes d'objectes d'un temps que fou.

Enmig del descampat, figura un vehicle tot terreny, verd, un vehicle híbrid, mig autobús mig jeep, un jeep d'excursions com en deïem, aquelles excursions que feien la delícia dels nostres visitants en aquells no tan llunyans anys seixanta i setanta.

Aquella Andorra que fou. L'Andorra dels

turistes que venien a passar-hi les vacances i de passada a comprar, si no és que era a l'inrevés.

Una Andorra on se sentia música davant de la Rotonda: «Aujourd'hui soirée dansante animée par Charly». O davant de la plaça de braus que, aleshores, potser menys primmirats, més andorrans i menys catalanistes, anomenaven *plaça de toros*. «Ce soir, grand combat de catch avec...» o encara «Ce soir, vachettes avec Antonio el Imposible».

Aquest jeep *made in Andorra*, amb material de recuperació militar, peces trobades a dreta i a esquerra, aquest vehicle ressuscitat a qui van allargar la vida i el xassís en un taller d'Escaldes o de Sant Julià, aquest mateix que replè

de turistes embriagats de sol i de Ricard baixava l'avinguda Carlemany fent sonar la botzina italiana imitant sense vergonya i amb alguna falsa nota la trompeta del setè de cavalleria.

Excursions Lito, Excursions Coll, Excursions Baró, Excursions Font, Excursions Riba...

Imatges i sons d'un passat, recent i llunyà, mentre contemplava en silenci aquella ruïna metàl·lica xuclada per l'herba verda i els matolls, ruïna moribunda de fàstic i de rovell.

La meua primera reacció fou de rebuig, veient que es guardava aquella deixalla. Tot seguit, però, vaig començar a lamentar l'abandó, enmig del menyspreu i de les ortigues, d'una relíquia que era testimoni d'aquella Andorra encara mancada de recursos, però desbordant d'imaginació i d'enginy. Aquella Andorra efimera que estava deixant una essència secular per endinsar-se en el remoli de la modernitat.

Enmig de somnis nostàlgics, de divagacions intel·lectuals, se m'acudí la idea de fundar un museu etnogràfic andorrà, un museu en el qual aquesta Andorra de la segona meitat del segle vint tindria un paper de primer ordre. Ràpidament i vir-

tualment, em convertí en el nou ministre de Cultura fomentant un pla de salvaguarda d'objectes en perill d'extinció.

Doncs, arraconem objectes familiars que ja hem deixat d'utilitzar. Els llencem, els destruïm i ben aviat ens n'oblidem, fins que un dia, anys més tard, per circumstàncies fortuïtes, la vida ens els torna a posar a la memòria i de sobte, com per miracle, un període sencer del nostre passat sorgeix.

L'home modern sovint declara, alt i fort, que es nodreix del present i viu per al futur.

Més aviat necessitem nodrir-nos del passat, de la nostra joventut i infantesa. La realitat fa, però, que el món modern s'hagi accelerat de manera vertiginosa i que no trobem temps per caminar, per passejar, per somiar. Ens hem oblidat de recordar. A ningú li fa cap mal un bon bany de nostàlgia, ans al contrari. Bany de nostàlgia que retrobaríem o fomentariem en un museu on exposariem, amb bona provisió de material i documents, aquells objectes de la vida quotidiana dels darrers cinquanta anys. Quants ciutadans del nostre país, visitants, forans, viurien una segona joventut revivint el nostre passat d'aquella

Andorra del Duralex, Pyrex, Tergal, Nylon, Vitos, Philipshave, Agfa, de les postals...

Aquella Andorra de «Aquí Radio Andorra...», de Radio des Vallées, de Sud Radio. Aquella Andorra d'en Fontbernat i el seu glossari, de jocs radiofònics a la piscina del Muntanya. Una Andorra sense semàfors i amb tot just un parell de guàrdies urbans vestits amb un casc colonial. Aquella Andorra del Basar El Toro, amb flaire d'opereta de Luís Mariano, de cantants que no sempre cantaven en anglès, dels cines Valira, Cristall, Modern, de les Valls i Principat, l'únic que encara ens queda.

L'Andorra d'en Claret i les seves impressionants màquines llevaneu.

Andorra de Clipols replets de gent. Autobusos lil·liputencs autènticament andorrans fins en el nom.

L'Andorra d'un carrer entre una filera estreta de cases i camps on la mainada jugava, sempre i quan no els agafés el *masover de l'hòstia*. Doncs així li dèiem, sí senyor! L'Andorra de càmpings situats a pocs metres del carrer principal. Càmpings que alhora servien per desferrar part de la mainada que allà deixava de ser mainada, buscant sensualitat

entre, o dins, les tendes de càmpings que també servien d'indici d'ocupació turística.

Una Andorra de caves i de restaurants, on la gent podia seure i beure vi barat o licor fort.

Una Andorra on passar pel vell túnel de Sant Antoni et duia a un altre món i on, més enllà de la corba de Ràdio Andorra, Escaldes semblava pertànyer a un altre país; on franquejar el Port era mitja aventura a l'estiu, sobretot si et tocava pujar darrere del fum negre del camió blanc de l'Esso, i aventura garantida a l'hivern.

L'Andorra del Refugi Roig d'Envalira, d'una Vall d'Incles paradís terrenal encara verge de construccions.

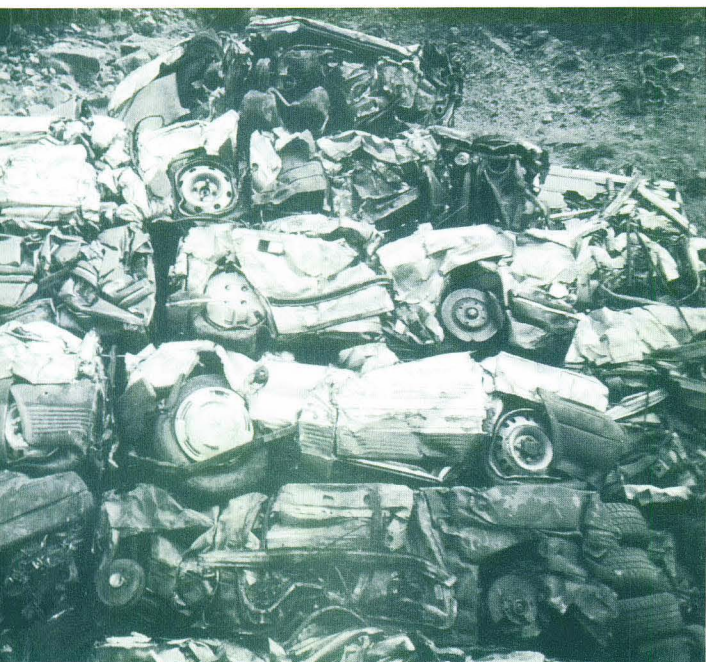
Un cop més, els meus ulls se'n van cap a aquell jeep verd, martiritzat pel sol i la pluja, abandonat a la intempèrie, a la inclemència del temps, a la indiferència de l'home.

Sensació estranya i agradable a la vegada. Poder canviar de lloc i de temps. Ser aquí i allà, ser-hi ara i abans. Privilegi d'un moment únic propiciat per una deixalla moribunda.

Cruelment, sense miraments pels meus viatges virtuals i intemporals, la botzina potent i furiosa d'un camió bloquejat enmig del col·lapse circulatori al fons de la vall asfaltada i cimentada em torna a la realitat de l'avui.

Miro una darrera vegada el jeep verd, trist i en descomposició. Me n'acomio, com si d'un vell company es tractés.

«Adéu, jeep verd, m'has donat un moment de felicitat. M'agradaria tornar-te a veure en un altre indret, gaudint, això sí, d'una jubilació digna, envoltat dels teus companys de joventut, en Tergal, en Nylon, en Duralex, en Pyrex, en Vitos, en Philipshave i tants altres que ara no recordo. Adéu, jeep verd, si algun dia puc, si encara hi sóc a temps, si encara tinc forces i si el rovell no t'ha, ja, destruït, buscarem un lloc més adient, una llar dels objectes amb ànima, aquell que alguns en diuen el Cercle dels Objectes encara no desapareguts.»

Després d'haver estat desballestats, els vehicles es pressen i s'estiben abans de transportar-los a la indústria metal·lúrgica. Foto: Jordi Pantebre.

ín ím

ト

La vall del Madriu, *mirada cap al futur*

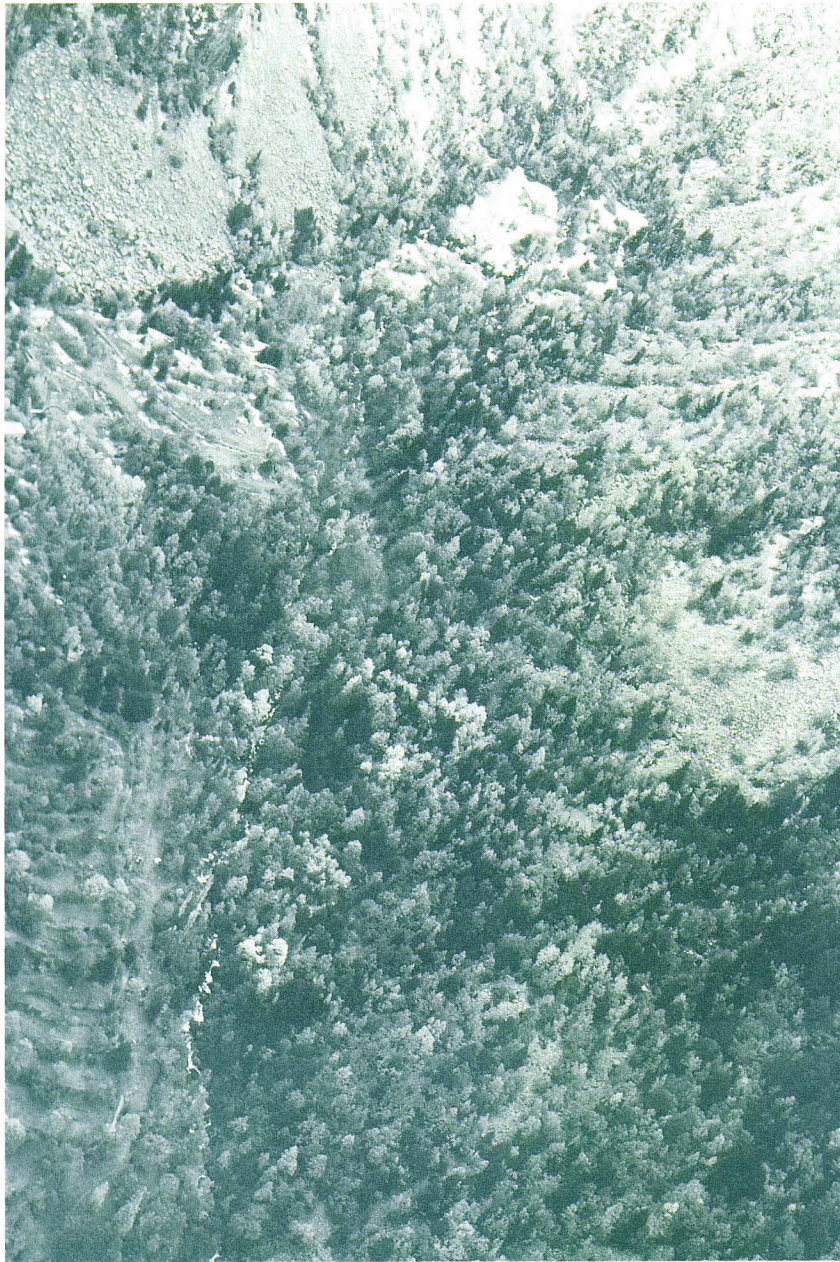
Per Joan Reguant i Aleix

President del Comitè Nacional Andorrà
de l'ICOMOS

Paisatge cultural enciclopèdic, la vall del Madriu és probablement el model més petit possible en què poden il·lustrar-se, sense discontinuïtats, perfectament visibles, complets i sense alteracions, diversos períodes significatius de la història humana. L'acció contínua de l'home en l'espai reduït de la vall del Madriu ha tingut al llarg dels segles un efecte d'acumulació ininterrompuda d'una gran diversitat de sediments i de testimonis culturals. En efecte, la vall del Madriu és un exemple eminent de l'existència, en una mateixa i exigua àrea geogràfica, d'estructures lligades a una explotació agropastoral comunal entre els segles XII i XIX, una activitat siderúrgica entre el XVIII i el XIX, l'aprofitament hidroelèctric a partir del segle XX, l'explotació forestal, el tissatge, la balneoteràpia, l'excursionisme... Totes aquestes activitats s'han beneficiat, des de l'Edat Mitjana, de la condició de la vall del Madriu de zona de pas transpirinenc. Des d'aquest punt de vista, la vall del Madriu constitueix un model universal d'equilibri savi entre recursos i necessitats, en un medi muntanyenc exigent harmoniosament modelat per la tenacitat i l'enginy d'una societat pirinenca. Escrivia Isabelle Sandy

que «viatjar per Andorra és viatjar en el temps, encara més que en l'espai». La vall del Madriu permet prosseguir aquest viatge avui, però amb la mirada posada cap al futur, sense nostàlgies, amb intel·ligència i rigor. El reconeixement de la vall del Madriu com un capital cultural enorme arriba en un moment en què, sobretot a Europa, van consolidant-se i van arrelant amb força nous criteris sobre el paisatge: ja no és només quelcom de bell, sinó que és sobretot un recurs i un actiu molt importants. El paisatge ja no és el camp d'enfrontament entre natura i cultura, sinó l'excel·lent aleació d'aquests dos valors. El paisatge no és una anècdota romàntica més o menys elitista, sinó la referència indefugible de qualsevol comunitat i constitueix un dels seus valors més importants. Els nous criteris sobre el dret al paisatge i el dret del paisatge rescaten aquest enorme capital d'una situació tan aviat propera a la museïficació com a la marginalitat i li restitueixen la centralitat i la importància que es mereix. La transformació d'aquests ideals fonamentals en principis jurídics sòlids, si bé no és senzilla, està en marxa i és imparabile. El Consell d'Europa va donar un pas decisiu en

aquest sentit, aprovant a Florència, la tardor del 2000, el Conveni europeu del paisatge. En efecte, entre moltes altres declaracions d'interès, s'hi expressa el compromís de «reconèixer jurídicament el paisatge com a component essencial de l'entorn de les poblacions, expressió de la diversitat del seu patrimoni comú natural i cultural, i fonament de la seva identitat». Una nova concepció social, política i jurídica del paisatge ha nascut i madura a poc a poc. L'emergència d'aquest reconeixement merescut ve acompanyada d'innovacions. La democratització n'és la primera. Reconegut que «el paisatge és a tot arreu un element important de la qualitat de vida de les poblacions» i admetent «que representa un component fonamental del patrimoni natural i cultural d'Europa i que contribueix a l'efusió dels éssers humans», tot el paisatge hi queda inclòs, sense discriminació per raons de tipologia, condició o qualitat. La segona innovació és el reconeixement del paper actiu de la població pel que fa a les decisions que puguin afectar els paisatges. D'altra banda, el paisatge deixa de ser una entelèquia aïllada i marginal per convertir-se en element essencial i considera-

Vista aèria de la vall del Madriu des d'Entremesaigues cap avall.
Foto: Jordi Pantebre

ció sistemàtica de totes les polítiques sectorials. És evident que aquest protagonisme beneficiarà els processos de sensibilització dels ciutadans i la comprensió de les polítiques d'identificació, avaluació i protecció dels paisatges.

La vall del Madriu mira cap al futur. La mateixa direcció en què té posada la mirada la comunitat europea a la qual pertanyem i les grans institucions de promoció cultural mundials de les quals formem part. Això garanteix que no farem el camí sols, que l'esforç mereixerà suports i que serà compartit. Garanteix també que anem en una direcció contrastada i segura, certa. Compartir, però, no eximeix de la contribució que ens pertoca. Si la vall del Madriu representa gairebé el 10 % del territori nacional i si reconeixem l'excepcionalitat dels seus valors, cal que la qualitat i intensitat de les mesures que s'adoptin per a la seva protecció es corresponguin amb la importància que li assignem. Cal que el nivell de compromís sigui gran i permanent. Cal ser generosos en el foment de la participació de tothom i a tots els nivells. El paisatge esdevé també un nou marc de diàleg i, malgrat les tensions inevitables, un nou fòrum de convergència i de consens. La vall del Madriu en pot ser un magnífic exemple, en aquest sentit. Aprofitem aquesta ocasió excepcional. |

Nota: La primera part d'aquest article utilitza textos del projecte de candidatura de la vall del Madriu a Patrimoni Mundial.

A les pàgines 16 i 17 el poema visual "intim"
de Joan Reguant i Aleix, arquitecte i poeta

Apunts sobre *música sacra*

Per Nacho Ribas i Taléns

Secretari de la fundació amics
dels orgues

Si, com ens recorda el compositor nord-americà John Cage, l'objectiu de la música és aquietar la ment per fer-la susceptible a les influències divines, pocs autors actuals ens il·lustren aquesta idea tan clarament com el compositor Arvo Pärt. Emmarcat en un corrent musical anomenat nou espiritualisme, la seva obra estableix dins del món de la música actual una autèntica catarsi (en el sentit aristotèlic de purificació).

Arvo Pärt va néixer l'any 1935 a la ciutat de Paide (Estònia). Després de fer els estudis de composició al Conservatori de Tallin amb Heino Eller, va compaginar la seva feina de tècnic d'enregistrament a la ràdio estoniana amb una prolífica tasca de composició. La vida d'Arvo Pärt, fins al moment actual, es pot dividir en dos períodes ben diferents.

En un primer moment, la seva música es va desenvolupar en un estil clarament influenciat per l'escola dodecafònica de Viena, amb composicions basades en el sistema serial i diverses tècniques de collage. Aquest període d'experimentació no va ser plenament satisfactori per a Arvo Pärt, ja que al final dels anys 60 va decidir imposar-se un temps de reflexió i de

silenci. És a partir d'aquest moment que es consagra a l'estudi en profunditat de la música francoflamenca del Renaixement. També reflexiona sobre la importància del cant gregorià i l'organum medieval, així com de la música de l'Església Ortodoxa Russa.

Com a conseqüència d'aquest llarg temps d'introspecció, Arvo Pärt modifica radicalment el seu estil de composició, orientat a partir d'ara a la recerca de la màxima simplicitat i austeritat.

Aquest treball de *tabula rasa* el porta a crear obres d'una simplicitat extrema, utilitzant materials elementals, amb una estètica quasi naïf. Ho podem comprovar en obres com *Cantate Domino* (salm 95) o *Summa* (amb el text del credo llatí originalment escrit per a 4 veus solistes: soprano, contratenor, tenor i baríton, de l'any 1977), on ens proposa un món sonor senzill i directe, dins d'un corrent estètic anomenat minimalisme místic.

La intenció de l'autor és, mitjançant una gran simplicitat de mitjans, arribar a moments d'una intensa expressió. Tècnicament parlant, moltes de les seves obres d'aquest nou període estan basades en una sola escala o un

sol acord. Pärt denomina aquesta manera de compondre *style tintinnabule*: «Vaig descobrir que és suficient per a mi quan una sola nota és bellament interpretada. Aquesta sola nota... o fins i tot un moment de silenci, m'és confortable. Jo treballo amb molt pocs elements –amb una veu, amb dues veus. Construeixo amb materials primitius, amb un acord, amb una tonalitat específica. Les tres notes d'un acord són com sons d'una campana. És per això que denomino aquest estil *tintinnabule*». El so d'una campana és un so complex; amb el to propi es produeixen infinitat de notes secundàries denominades *harmònics*. Certament, aquest joc d'harmònics es pot comparar a la música de Pärt, que sempre evoluciona des d'un únic so o grup de sons originals. Un altre exemple molt il·lustratiu d'aquest aspecte és la seva obra *De Profundis*, amb text del salm 129, per a cor mixt, orgue, percussió i campanes.

Arvo Pärt juga amb el so essent molt conscient del poder hipnòtic d'aquesta tècnica repetitiva, portant l'oïent a un estat de predisposició a la meditació i a una relaxació extrema. Aquesta simplicitat no està exempta d'una subtilitat sorprenent i d'una austeritat d'elements que no deixa de recordar-nos el cant monòdic i les primeres polifonies de l'Església, amb totes les implicacions espirituals que hi trobem. Una obra imprescindible per conèixer el món sonor d'a-

(I) Arvo Pärt

Set anys de Cineclub

quest compositor és *Set antífonas per al Magnificat*, obra de l'any 1988. És la primera obra important en la qual el compositor utilitza un idioma diferent del llatí. Tots els textos d'aquestes set antífonas en alemany comencen amb l'exclamació «O» i, per això, es coneixen amb el nom d'*antífonas O*. Es tracta de set moments d'extrema bellesa, cantats a *cappella* i compostos per abans i després del *Magnificat* de vigílies del període de Nadal.

L'any 1989 va compondre el *Magnificat*, una obra d'una gran serenitat i possiblement la més popular del compositor. Hi trobem una fidel identitat entre el text (que ens parla de la humilitat de la Verge) i la música, d'un gran lirisme i un refinament bellíssim.

Però el Pärt més místic el trobem en la seva obra *Les Benaurances*. Amb una utilització molt expressiva del silenci, l'obra està construïda com un gran crescendo que culmina amb l'amén final. Trobem en aquesta peça un simbolisme molt clar i una profunda identificació entre el text i la música que des del començament (d'una humilitat extrema) ens porta, pas a pas, seguint el ritme repetitiu de la paraula *benaurats*, a l'obertura del cel, simbolitzat per un solo d'orgue, amb què conclou l'obra.

Naturalment, al seu catàleg trobem encara moltes més obres, no tan sols religioses, d'un gran atractiu, que aquest petit article no pot arribar a detallar. Amb tot, espero que aquest apunt sobre una de les personalitats musicals més originals del nostre segle inviti el lector a descobrir les seves obres, moltes de les quals són dedicades a la veu humana, a la qual Arvo Pärt considera l'instrument més perfecte. |

Cineclub de les Valls

Fa set anys, un grup d'aficionats al cinema es va reunir per comentar les poques possibilitats que hi havia de veure cinema d'autor en versió original al nostre país: als qui els agradava havien d'anar a la sessió del Cineclub de la Seu d'Urgell o desplaçar-se a Barcelona.

El Cineclub de les Valls va néixer amb l'objectiu d'omplir aquest buit en la cartellera cinematogràfica del Principat d'Andorra. Segons els seus estatuts, l'associació té els objectius següents:

- Promoció i difusió del cinema cultural i artístic d'autor actual.
- Promoció i difusió del cinema en versió original.
- Promoció i difusió del cinema infantil i juvenil.
- Promoció i difusió dels films clàssics i de material de filmoteca.
- Organització de conferències, col·loquis, debats, exposicions i tota mena d'activitats encaminades a la divulgació del fet cultural cinematogràfic i audiovisual andorrà.
- Col·laboració amb les institucions en la recuperació del patrimoni cinematogràfic i audiovisual andorrà.
- Promoció de certàmens cinematogràfics al Principat d'Andorra.
- Foment de pel·lícules doblades al català.
- Tota activitat cultural relacionada amb el cinema.

L'associació es va crear gràcies a la col·laboració imprescindible del Comú d'Andorra la Vella, que va adquirir un projector i ens cedeix el Teatre Comunal les nits del dimecres per projectar-hi els films, i al suport econòmic del Departament de Cultura del Govern d'Andorra.

El Cineclub de les Valls forma part de la Federació Catalana de Cineclubs, entitat que ens tramita

el lloguer dels films que demanem i que ens ajuda a preparar la programació trimestral.

Aquests anys de funcionament s'han caracteritzat per un augment constant d'espectadors, als quals hem ofert films de totes les nacionalitats (sobretot europeus, asiàtics o sud-americans) i de totes les èpoques, amb homenatges als pioners del cinema o a directors i actors d'altres temps.

En la mesura de les nostres possibilitats hem pogut fer alguna estrena amb la presència del director, Juan Manuel Cotelo en el cas de *El sudor de los ruseñores*, o d'un actor andorrà, Roger Casamajor, presentant el seu treball a *El mar* d'Agustí Villaronga.

També ens vam atrevir a fer una marató de cinema durant un cap de setmana i hem ajudat a difondre el nostre patrimoni cinematogràfic projectant curtmetratges en col·laboració amb l'Arxiu Històric Nacional.

La cooperació amb entitats o institucions ha estat una constant durant la nostra trajectòria: amb els ministeris d'Educació o de Medi Ambient, l'Arxiu Històric Nacional, l'Escola d'Art d'Andorra, la Universitat d'Estiu, la Casa Basca d'Andorra, etc. A l'estiu participem en la projecció d'una pel·lícula al carrer dins el marc del Mercat Medieval d'Andorra la Vella.

El Cineclub de les Valls té un centenar de socis que gaudeixen d'un descompte en l'entrada al cinema, que és de 4,5 euros per als no socis i de 3 euros per als socis i posseïdors del Carnet Jove o la Carta Magna. Fer-se soci val 30 euros l'any. Finalment volem destacar l'excel·lent relació que tenim amb el Cineclub de la Seu d'Urgell, amb el qual tenim un acord a l'hora de preparar la programació i un altre que permet que els socis de l'un o l'altre cineclub gaudeixin indistintament de preu reduït a les sessions. |

Cinema

Rescat

Per M. Encarnació Soler i Alomà

Presidenta de Cinema-Rescat

Cinema-Rescat, Associació Catalana per a la Recerca i Recuperació del Patrimoni Cinematogràfic, és una entitat civil en funcionament des del 1996. El domicili social és a Barcelona, al carrer Isaac Albéniz 28, a l'espai d'entitats de l'Ajuntament de Barcelona. Encara que la seu social estigui ubicada a Barcelona, l'associació té delegacions arreu de Catalunya, així com també a Andorra, la delegada de la qual, la Cinta Pujal, de l'Arxiu Històric del Govern d'Andorra, té assignat el càrrec de relacions intercomunitàries.

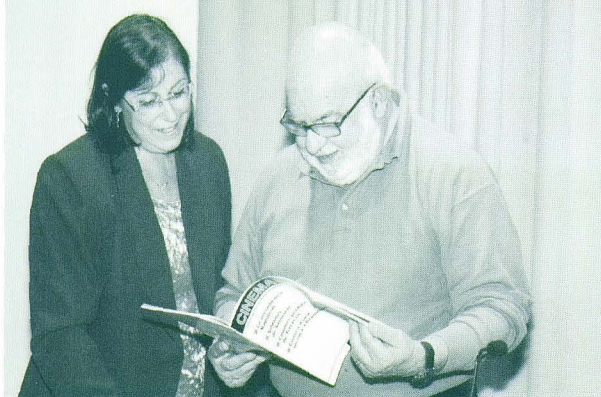
L'associació té com a principals objectius la recuperació i difusió del patrimoni cinematogràfic, sigui aquest en la forma que sigui: pel·lícules, aparells de cinema i maquinària en general, documentació escrita, cartells, testimoni oral dels qui foren protagonistes de la història del cinema o estigueren vinculats amb aquest... Després de gairebé vuit anys d'existència, hem fet nombroses conferències, ponències a congressos i xerrades adreçades a tota mena de públic per aconseguir sensibilitzar la població sobre la importància de salvar aquest patrimoni que, per la seva escassetat i fragilitat, mereixeria que cada país en tingués cura i vetllés per ell. Els membres de Cinema-Rescat portem a terme una tasca d'informació entre les diverses delegacions pel que fa a descobertes de films relacionats amb cadascuna d'elles, amb un interès de solidaritat i ajut entre tothom. Hem fet difusió de la nostra

activitat a través dels mitjans de comunicació i s'han fet ressò de la nostra feina TV3, Barcelona Televisió, televisions locals, ràdios... Ens va ser atorgat el Premi González Sinde 2001 que l'Academia de las Artes y las Ciencias Cinematográficas de España concedeix anualment a persones o entitats per la millor tasca realitzada en favor del cinema.

Enguany l'associació consta de prop d'un centenar de socis, a més dels socis protectors, tots ells d'entitats o empreses vinculades al món de la recuperació i difusió del patrimoni cinematogràfic, encara que també s'hi compten particulars. Tenim el goig de comptar entre els nostres socis d'honor amb el doctor Miquel Porter i Moix, catedràtic d'Història del Cinema de la Universitat de Barcelona; l'historiador del cinema català i crític cinematogràfic Joan Francesc de Lasa; el col·leccionista de cinema i cineasta Tomàs Mallol i Deulofeu, i el senyor Manuel Fernández Martínez, investigador i recuperador del cinema de Valls.

Michèle Aubert rebent el premi Sant Nitrat 2003

Jaume Figueras a la trobada Cinema Rescat

D'esquerra a dreta: Ramon Muntaner, director de l'SGAE, Maria Encarnació Soler, presidenta de Cinema Rescat i Federico Mayor Zaragoza.

Editem una revista especialitzada, actualment semestral i única per la seva especificitat, de la qual han aparegut catorze números sobre investigacions, descobriments cinematogràfics, filmografies de cineastes poc conegudes i articles de fons sobre temes de cinema.

L'actuació més important de l'associació és la Cinema-Rescat Trobada Debat, en la qual, amb periodicitat anual, tenen lloc les jornades en què es tracten diversos aspectes del cinema i del patrimoni cinematogràfic. La primera, celebrada a Barcelona el 1998, al CCCB, amb conferència inaugural de Josep M. Forn, director de cinema. La segona, a Girona, l'any 1999, amb conferència a càrrec del filòsof i catedràtic Josep M. Terricabras. La tercera, també a Barcelona, al CCCB, l'any 2000, que comptà amb la conferència inaugural del llavors conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Jordi Vilajoana. L'any 2001 fou a Reus, amb la conferència d'André Huet, fundador de l'Associació Europea Inèdits dedicada, com nosaltres, a la recuperació del patrimoni cinematogràfic. Els anys 2002 i 2003, han tingut lloc a Girona, tractant sobre «L'altre patrimoni cinematogràfic»: s'han fet en dos anys per l'interès i magnitud de

la temàtica i les conferències inaugurals han estat a cura de Margarida Casacuberta, de la Universitat de Girona, i d'Imma Merino, crítica d'art; la cloenda ha anat a càrrec del crític cinematogràfic Jaume Figueras.

Un altre esdeveniment important per a l'associació són els actes d'atorgament i lliurament dels premis Sant Nitrat que atorguem a persona o entitat, aliena a l'associació, de qualsevol indret del món, que s'hagi distingit per la seva tasca en favor de la recuperació del cinema. Així, el 2000 fou per a Joan Mariné i Bruguera, especialista en la restauració de materials cinematogràfics; el 2001, per a l'Associació Europea Inèdits, amb seu a Brussel·les; el 2002, per a Federico Mayor Zaragoza, per la seva crida en favor del salvament del patrimoni cinematogràfic feta durant el seu mandat a la UNESCO, i el darrer, el 2003, per a Michèle Aubert, conservadora de Les Archives du Film del Centre National de la Cinematographie de Paris. També la Junta atorga un premi, aquesta vegada per a un soci o sòcia, per la seva contribució a l'associació o al cinema en general. El 2002 es va iniciar el Premi a la Realització Audiovisual amb la millor utilització del patri-

moni cinematogràfic (imatges d'arxiu) i la primera guardonada fou Dolores Genovès pel seu documental *Chomón*. Isaki Lacuesta i Paco Poch, per *Craven versus Craven*, van rebre el premi el 2003.

En col·laboració amb el districte Sarrià-Sant Gervasi, de Barcelona, duem a terme una sessió de cinema mensual anomenada Gent de Cinema al Barri, dedicada a persones del barri que tinguin vinculació amb el cinema, en la qual cada homenatjat selecciona el film que més li agrada. Fins a la data d'avui, hem fet una sessió d'homenatge a Miquel Porter i Moix, soci d'honor de l'entitat; a Miquel Iglésias, cineasta, i a Jordi Feliu, realitzador cinematogràfic, amb film i documentals de contingut en favor de la defensa de la llengua i cultura catalanes. La propera sessió estarà dedicada a la directora de cinema Rosa Vergés.

Cinema-Rescat gaudeix de la protecció d'un sant: Sant Nitrat Incorruptus, dissenyat per l'artista sabadellenc Jordi Roca i fet en forja pel mestre Joan Monnés, de Valls. En forma de trofeu, es lliura cada any als Premis Sant Nitrat. En forma de pin d'or ha estat imposat als socis d'honor, en reconeixement i agraïment pel seu mestratge.

Cinema-Rescat a Andorra

Per Cinta Pujal i Carabantes

Delegada d'Andorra C-R

Les pel·lícules comercials i les produccions en cinema professional es dipositen a les filmoteques nacionals, es distribueixen mitjançant les distribuïdores cinematogràfiques i es projecten en sales més o menys comercials; però, què passa amb el cinema amateur i el cinema familiar?, on es poden dipositar aquestes pel·lícules?, a qui se'n pot parlar?, com es pot saber si a casa tenim peces exclusives i de gran valor documental? Cinema-Rescat respon a aquesta inquietud i a aquests dubtes.

L'Associació Catalana per a la Recerca i la Recuperació del Patrimoni Cinematogràfic –Cinema-Rescat– és una associació que va néixer de forma espontània ara fa vuit anys, amb la pretensió primera de recuperar aquelles pel·lícules que no es troben en els circuits comercials ni de distribució, i que conformen la memòria visual de la vida al carrer, dels costums i paisatges dels Països Catalans. L'associació vetlla per conèixer i recuperar aquest cinema silenciats, dipositar-lo a les filmoteques públiques que té més properes i difondre'l en la mesura de les seves possibilitats.

Atès que a Andorra també volíem recuperar la història cinematogràfica del país, i sabíem que per a això ens calia fer recerca, vam contactar amb Cinema-Rescat i vam constatar que

les coincidències d'objectius eren tantes que valia la pena unir esforços i treballar conjuntament. L'Arxiu Nacional d'Andorra és soci de Cinema-Rescat des de l'any 1999.

Un dels socis d'honor de l'associació, Miquel Porter, ens insistia a fer la recuperació del fons cinematogràfic de Bartomeu Rebés, Valentí Claverol i Joan Burgués Martisella. A la delegació andorrana ens interessava que aquest patrimoni visual no quedés oblidat en armaris fins a la seva absoluta deterioració i per això, des de l'Arxiu Històric Nacional, es va organitzar la campanya de recuperació del patrimoni cinematogràfic d'Andorra «Un record per a tots».

Cinema-Rescat va oferir una permanent i intensa col·laboració a la campanya. La informació que vam obtenir mitjançant els associats va ser de gran utilitat. Els documents cinematogràfics referents a Andorra que es van salvar procedien de trenta-cinc fons diferents: nou de famílies de fora d'Andorra, dinou d'Andorra i set d'institucions diverses.

La delegació de l'associació a Tarragona ens va proporcionar una interessant recuperació de mans del cineasta reusenc Josep Maria Mitjà, un banquer aficionat al cinema que va viure molts anys a Andorra i que va produir pel·lícules premiades en festivals. Josep Maria Mitjà va ser un

dels principals dinamitzadors en la creació de l'Agrupació Fotocinematogràfica d'Andorra fundada per Bartomeu Rebés i Xavier Llovera l'any 1961, que organitzava anualment el Festival de Cinema Amateur. Què se n'ha fet de l'Agrupació?

Socis de Girona, Terrassa i Sabadell ens proporcionen contactes i informació per tal que aquest patrimoni repregui vida i es pugui restituir a la ciutadania en sentit ampli, mitjançant la restauració i el repicatge, en un format més accessible que el cinema, conservant sempre l'original en les condicions necessàries.

La part de difusió, la fem a través dels mitjans de comunicació i la presència en dues llibreries d'Andorra: La Puça i La Casa del Llibre. En aquest context, s'ha establert una relació de col·laboració amb el Cineclub de les Valls, com a entitat vinculada al món del cinema d'autor i alternatiu, i amb Josep Maria López Llaví, soci de Cinema-Rescat.

Les persones interessades en el món del cinema i la seva recuperació tenen cabuda en aquesta associació que pretén salvar el patrimoni cinematogràfic dels Països Catalans, no com un acte nacionalista reivindicatiu, sinó com un deute amb la cinematografia amateur en tant que ens permet restituir aquest patrimoni als seus hereus. |

Una enquesta amb un perdigó a l'ala

CENTRE DE LA CULTURA CATALANA

A primers de febrer, el Ministeri de Cultura feia públics els resultats d'una nova enquesta sociolingüística encarregada pel Govern i realitzada per un equip de la Universitat Ramon Llull dirigit pel professor Josep M. Ballarín Garoña. A diferència de les enquestes del 1995 i del 2000 encarregades pel Govern, i de la del 2001 encarregada pel Centre de la Cultura Catalana, totes tres dedicades a estudiar l'ús de la llengua en els diferents àmbits socials, en aquest cas el treball, titulat *La interrelació entre la identitat cultural de la població andorrana i els seus usos lingüístics*, se circumscrigué a les actituds respecte al català dels diferents grups de població segons l'origen.

Hem de reconèixer al Govern com un fet positiu la persistència a inquirir regularment en el si de la societat

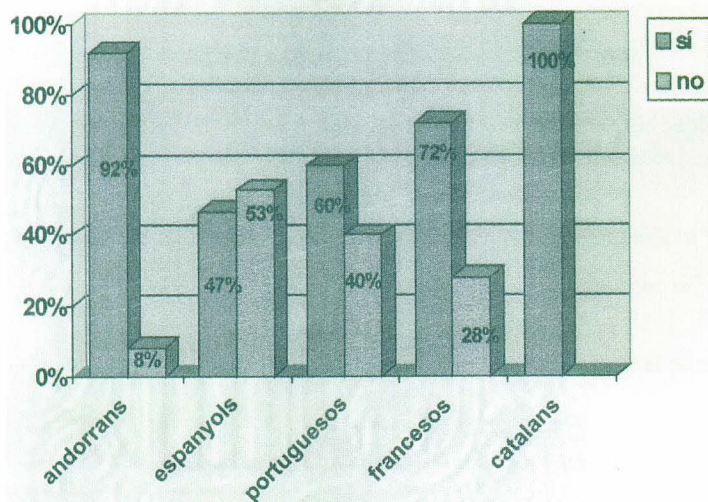
sobre aspectes relacionats amb la llengua nacional, ja que el coneixement dels usos i de les actituds és condició indispensable per definir una política lingüística eficaç. En aquest sentit, les conclusions de l'estudi ens il·lustren sobre algunes realitats, pel que fa a les actituds lingüístiques, dignes de tenir en compte, com és que fet que la distància sociopsicològica amb els andorrans no afavoreix l'adquisició del català per part dels immigrants; o que la percepció per part d'aquests que la societat d'acollida és poliglota afavoreix entre els immigrants la idea que no cal aprendre el català; o encara que, en la societat andorrana, el castellà ha esdevingut *lingua franca* pel pes demogràfic dels castellanoparlants.

També són rellevants les dades relatives a la percepció sobre la utilitat del català per part de les diferents comunitats nacionals-lingüístiques. Així,

entre les comunitats no catalanoparlants, veiem que, dels conciutadans consultats, els espanyols s'enduen la palma del rebuig de la utilitat del català, ja que només el 36 per cent el consideren *molt útil* (davant un 36 per cent que el consideren *no gaire útil* i un 29 per cent *gens útil*), a una distància considerable dels francesos, el 52 percent dels quals el veuen *molt útil*, i dels portuguesos, que en un 64 per cent responen *molt útil*.

Però aquesta enquesta té un perdigó a l'ala, perquè s'hi formula una pregunta que indueix a contemplar un horitzó diferent del que defineix l'actual marc constitucional: la pregunta que permet despatxar amb un *sí* o amb un *no* la clàusula constitucional de l'oficialitat única del català a casa nostra.

No ens sembla gens encertat que, en una enquesta encarregada pel Govern, s'introdueixi el dubte sobre l'oficialitat única del català, un estatus de la llengua nacional que, llevat que el Govern estigui interessat a modificar-lo –i és evident que no és aquest el cas–, no s'hauria de posar a discussió pública. I no s'hi hauria de posar perquè pot induir a confusió sobre el que és factible i el que no és factible, el que és fonamental i el que no ho és, iniciant una dinàmica en la qual es poden arribar a igualar tant els signes d'identitat del país –i la llengua, llevat de noves propostes constitucionals, n'és un de fonamental– que podríem trobar-nos un dia sense signes d'identitat. Podríem trobar-nos considerant *normal* la idea que un dia d'aquests es pogués liquidar qualsevol dels exponents de la sobirania d'Andorra que s'expressen en el títol primer de la Constitució, inclòs aquell que diu que «Andorra és un Estat independent».

Opinió sobre l'oficialitat única del català a Andorra

Cicles de conferències de la SAC (1982-2003)

1982-1983 (Primer)

- «Tractament del dolor». Fernando Vidal.
- «Biologia del càncer». Josep Vilanova.
- «Informació i documentació mèdica». Marta Pulido.
- «La malaltia tromboembòlica». Francis Farfat i Didac Gómez.
- «Ecografia abdominal». Gerard Gouarre i Rafael Estevan.
- «Introducció a la biofarmàcia». Josep Altimir.
- «Fonts alternatives d'energia». Albert Mitjà.
- «Tabac, ginecologia i obstetrícia». Jordi Camp.
- «Concepció més utilització». J. Carreras.
- «Alcoholisme». J. Rodes.
- «Assistència primària». Josep M. Goicoechea i Utrillo.
- «Actualització en diagnòstic i tractament de tumors de l'aparell digestiu». Didac Gómez i Josep Vilanova.

1983-1984 (Segon)

- «L'home i l'animal, dos conceptes de la mateixa matèria». Antoni Jonch.
- «El patrimoni artístic andorrà a través del temps». Pere Canturri i Montanya.
- «Equipament dels dominis esquiabls». Joan Pi.
- «Mitjans informàtics, possibilitats actuals i futures». Martí Tremosa.
- «La inadaptació escolar». Jordi Sales.
- «La medicina de l'esport». Dr. Ventura.
- «La toxicomania juvenil». Jordi Vila.

1984-1985 (Tercer)

- «Els transplants hepàtics: actualitat i perspectives». E. Jaurieta i Mas.

- «Els lígurs, el llenguatge i l'andorranitat». Esteve Albert i Corp.
- «Coneixement de la neu: les allaus». Joan Francesc Meffre.
- «Tot sobre el xampany i el cava». Josep M. Espelta i Guàrdia.
- «Cadastre i registre de la propietat». Ramon Ganyet.
- «Estalvi d'energia en calefacció, aplicacions de la bomba de calor». Jordi Llovera.
- «La protecció civil en el món». L. Pou.
- «El mercat comú i altres organitzacions internacionals». Pere Vilanova i Trias.

1985-1986 (Quart)

- «Els arxius i la seva organització». David Mas i Canalis.
- «La fertilització in vitro». Anna Veiga.
- «Evolució i perspectives de l'esquí a Andorra». Ramon Ganyet i Solé.
- «El nen i la natura». Vicenç Santamaria.
- «L'escola andorrana, una realitat». Maria Geli.
- «Singularitats de la llengua catalana». Manuel Anglada i Ferran.
- «Present i futur del Pirineu dins Europa». Joan Ganyet i Solé.
- «Riscos naturals a Andorra i Catalunya Nord». Gerard Soutade.
- «La Feixa del Moro». Xavier Llovera i Massana.

1986-1987 (Cinquè)

- «Geotèrmia a les Valls d'Andorra». Bonaventura Riberaigua i Jordi Llovera i Massana.
- «L'origen de l'univers i l'ús del telescopi». F. Lozano.
- «El càncer de mama i els receptors d'estrògens». Àngels Mach i Buch.
- «Educar en el temps lliure». Ramon Rossell i Serra.

1987-1988 (Sisè)

- «Substrats prehistòrics de la llengua». Manuel Anglada i Ferran.
- «Societat i noves tecnologies». Daniel Bastida i Obiols.
- «Temps era temps». Josep M. Espelta i Guàrdia.
- «La universitat a l'abast de tots». Joan Mingorance i Àngel Joval.
- «El dimoni i el desenvolupament de la cultura». Antoni Martí i Alanis.
- «Riscos naturals i economia a Andorra». Joan Becat.
- «La religió a l'Àfrica». Montserrat Palau i Martí.
- «La futura escola d'informàtica d'Andorra». Ferran Virgós i Daniel Bastida.

1988-1989 (Setè)

- «Televisió o indecisió, quin potser el futur de la televisió andorrana». Jordi Gigó.
- «La futura escola d'infermeria d'Andorra». Rosa Mari Mandicó i Eduard Portella.
- «La situació del camp andorrà abans de la signatura dels pareatges». Jordi Guillaumet i Anton.
- «L'Institut d'Estudis Musicals. Presència i incidència en la vida cultural andorrana». Josep Maria Escribano i Casaldàliga.

1989-1990 (Vuitè)

- «L'ergonomia o el disseny útil». Jordi Mañà i Delgado.
- «El subministrament elèctric a Andorra, evolució i perspectives de futur». Ramon Cereza i Pérez.
- «Gestió d'ecosistemes de muntanya». Pere Roquet i Portella.

1990-1991 (Novè)

- «Els mitjans radiofònics d'Andorra». Eugeni Giral.
- «Les telecomunicacions a Andorra, 1985-1990 i projectes de futur». Ramon Pla i Bureu.
- «L'ateisme avui». Albert Beaughon.

1994 (Desè)

- «10 anys de cultura andorrana». Taula rodona: Pere Canturri i Montanya (Velles Cases Andorranes), Francesc Pantebre i Claramunt (Agrupació Sardanista), Joan Burgués i Martisella (Cercle de les Arts i de les Lletres), Roger Mas i Canalís (La Xarranca), Josep Lluís Agudo (Grup Sociocultural del Pas de la Casa), Manuel Areny (Joventuts Musicals), Susanna Vela i Palomares (Associació de Bibliotecaris, Arxivers i Documentalistes), Ramon Serra (ministre d'Afers Socials i Cultura) i Josep Vilanova i Trias (Societat Andorrana de Ciències)
- «10 anys de canvis en el mapa europeu». Pere Vilanova i Trias.
- «10 anys del català: present i futur d'una llengua.» Maria Lluïsa Pazos.
- «Ètica i mitjans de comunicació». Xavier Vidal-Folch.
- «La visió dels pares sobre el passat i el futur de l'escola andorrana». Taula rodona: Anna Riberaygua, Neus d'Areny-Plandolit, Jaume Fortó, Bibiana Rossa i Casimir Font
- «10 anys d'estudis, i ara què?». Marta Aymerich.
- «Els orígens lligats de la vida i el càncer». Alfred Giner i Sorolla.
- «10 anys de justícia i dret a Andorra». Jordi Jordana i Rossell.
- «10 anys de genètica i evolució». Pilar Aluja.
- «El naixement d'una nova era». Daniel Bastida i Obiols.
- «La predictibilitat de l'ecologia: entre l'ordre i els caos». Jordi Flos.
- «10 anys d'economia». Luis Ángel Lerena.

1995 (Onzè)

- «Evolució de la relació metge-pacient». Marc Antoni Broggi i Trias.
- «Antologia del còmic espanyol, 1917-1965». Taula rodona: Joan Pieras, Júlia Galán, Francisco Ibáñez, Carlos Sánchez Esquerria i Raül Valls i Oliva.
- «La prevenció dels accidents d'esquí». Josep Escoda i Sales.
- «Llengua i audiovisuals: la llengua

catalana al cinema, a la TV i al vídeo». Josep M. López i Llaví.

- «La fal·làcia del liberalisme». Francesc Ferrando i Sanjuan.
- «Desenvolupament immunitari del nen». Montserrat Carrera i Agustí.
- «Què podem fer per evitar que els nostres fills es posin malalts?». Manuel Medina i Rams.
- «Passat, present i futur del diagnòstic per la imatge: un segle de radiologia». José Cáceres Sirgo.
- «Univers, vida i humanitat». Joan Oró i Florensa.
- «Els terratrèmols: predicció i prevenció». Carme Olivera i Lloret.
- «Les allaus: predicció i prevenció». Pere Martínez i Figueras.
- «Mirada, plaer visual i representació de la realitat. La historiografia cinematogràfica davant el cinema d'avui». Josep Xavier Marzal i Felici.

1996 (Dotzè)

- «Sobre el concepte de societat civil». Francesc Ferrando i Sanjuan.
- «Origen de la vida i evolució dels ecosistemes». Ricard Guerrero i Moreno.
- «Raó i passió en la moral de Descartes». Julià Marrades i Millet.
- «L'OMS (Organització Mundial de la Salut) i la salut a Europa». Josep M. Goicoechea i Utrillo.
- «La sida, avui». Xavier Latorre i Capella i Oriol Coll i Escursell.
- «Retrobar Descartes (a propòsit del II Congrés Internacional d'Ontologia)». Francesc Ferrando i Sanjuan.
- «Descartes i la ciència». Antonio Montesinos i Blanco.
- «El professor Yves Coppens visita Andorra». Yves Jean Edouard Coppens.
- «La menopausa i els seus problemes». Magda Duran i Jordà.
- «Accidents infantils». Manuel Medina i Rams i Jordi Carol i Murillo.
- «Cent anys de radioactivitat: una nova era». Enrique Aramburu Capdevila.
- «L'energia nuclear al segle XXI: un avantatge o un risc?». Christopher

Rowland Hill.

- «Seguretat i protecció contra la radioactivitat». Adolf Duran i Pérez.

1997 (Tretzè)

- «Què sabem dels planetes extrasolars?». Anne-Marie Lagrange.
- «L'astronomia en el canvi de segle: l'espai i els grans telescopis». Guy Mathez.
- «Prediccions en meteorologia». Betlem Sabrià i Bernadó.
- «Andorra davant els nous reptes de l'economia europea i mundial». Xavier Sáez i Bàrcena
- «Integració i sistema social en el context de la migració». Amina Bargach.
- «Tintin a l'espai». Joan Navarro i Badia.
- «Experiments científics quotidians». Teresa Escalas i Tramullas.
- «Ciència, tecnologia i indústria espacial a la fi del segle XX». Enric Trillas i Ruiz.
- «100 anys de l'aspirina». Jaume Martí i Mandicó.
- «La dieta mediterrània». Imma Mañà i Delgado.

1998 (Catorzè)

- «La promoció de la salut al Perú». Elisenda Florensa i Claramunt.
- «El descobriment de la tomba de Tutankamon». Emma González i Gil.
- «Els 250 anys del Manual Digest». Joan Massa i Sarrado i Antoni Morell i Mora.
- «El context històric del Manual Digest i el perquè de la seva transcripció fa onze anys». David Mas i Canalís.
- «El còmic històric». Joan Navarro i Badia i Oriol Garcia i Quera.
- «El fracàs escolar». Ramon Casadevall i Busquet.
- «90 anys de cosmologia». Joan Marc Miralles i Bellera.
- «La incontinença urinària, un problema social». Mercè Avellanet i Viladomat i Anna Insa i Canet.
- «Infeccions cutànies en el nen: paràsits, virus, fongs i bacteris». Esther Zamora i Puigercós.

- «Homenatge a Antoni Fiter i Rossell en els 250 anys de la seva mort». Antoni Pol i Solé, Antoni Morell i Mora, Josep Duró i Coma i Enric Pujal i Areny.
- «Trastorns de la conducta alimentària». Joan Lluch i Cerdà i Conxita Puig i Rovira.
- «Presentació de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques d'Andorra». Joaquim Ramis i Coris.
- «La paraula terapèutica». Ignasi Riera i Gassiot.

1999 (Quinzè)

- «Pompeu Fabra, avui». Joan Triadú i Font. [Primer acte públic de l'Àgora Cultural del Principat d'Andorra, breus parlaments dels seus representats.]
- «Ciutat i microestat a la fi del mil·lenni». Jordi Domingo i Coll.
- «Agost 99: la gran cita amb el sol». Miquel Serra i Ricart.
- «La censura i el Capitán Trueno». Manuel Darias, Joan Ramis i Joan Navarro.
- «Noves tendències en museologia científica». Jordi Wagensberg.
- «Els roncs, les apnees del son: un problema de salut». Josep Maria Montserrat i Canal.
- «Les perspectives energètiques del segle XXI». Antoni Lloret i Orriols.
- «La imatge en el món d'avui». Miquel Porter i Moix.
- «Josep Trueta i el seu temps». Alfons Fernández i Sabater.
- «Els secrets de la creativitat». Albert Salvadó i Miras.
- «El pla d'acció nacional entorn i salut». Josep Maria Casals i Alís i Cèlia Vendrell i Serra.

2000 (Setzè)

- «La malaltia d'Alzheimer i altres demències». Joan Lluch i Cerdà.
- «L'obesitat: un repte sanitari per al segle XXI». Màrius Foz i Sala.
- «L'enginyeria, un valor a retrobar». Antonio Aguado de Cea.
- «Estilística, quin sentit té (normes de la invenció)». Marcel Baiche.
- «Som responsables de la nostra

sang». Jean-Pierre Calot i Carmen Martín Vega.

- «Anticipació tecnològica en el còmic». Francesc Solé i Parellada i Jordi Ojeda i Rodríguez.
- «El fracàs de la raó». Manuel Delgado Ruiz.
- «La creació literària». Lluís Racionero i Grau.
- «2.000 anys d'art: els moments forts». Xavier Barral i Altet.
- «2.000 anys de cultura cristiana (des de la vivència)». Ramon Rossell i Serra.

2001 (Dissetè)

- «Ciberpatologia: malalties produïdes per Internet i els mitjans de comunicació». Josep Argemí i Renom.
- «Oceans i canvi climàtic». Jesús E. Gabaldon i Casasayas.
- «Història paleontològica dels Pirineus». Jordi Agustí i Ballester. — «Alimentació de l'infant». Luis Ros Mar.
- «La arquitectura y el còmic». José Miguel León Pablo, Jesús López i Araquistain Navajas.
- «La identificación de las obras de arte: métodos de examen y análisis». Rocío Bruquetas Galán. — «Del Sputnik a la Estación Espacial Internacional». Joan Maria López-Aguilar Pérez-Grippo.
- «Internet és realció: en part realitat, en part ficció». Jordi Robert i Ribes.
- «Somàlia, una nació en l'oblit». Miquel Franganillo i Fernández.
- «Sobre els límits de la ciència». Moisès Broggi i Vallès.
- «Les dones, el Nobel i els oblidats del premi». Mercè Piqueras i Carrasco.

2002 (Divuitè)

- «Evolució dels accidents d'esquí». Dídac Haro i Cervantes.
- «L'espai mediterrani dins el món de

la globalització». Andreu Claret i Serra.

- «La conservació de l'art rupestre (Lascaux, Altamira ...)». Eudald Guillaumet i Anton.
- «40 anys de la revista *Cavall Fort*». Mercè Canela, Joaquim Carbó, Francesc Infante i Oriol Garcia Quera.
- «La biodiversitat de la mar». Joandomènec Ros i Aragonès.
- «La incidència de la pastisseria dins de la gastronomia». Josep Vives i Molins.
- «Mossèn Cinto». Josep Maria Ballarín i Monset.
- «Gaudí, arquitecte, home de ciència i català universal». Joan Coll i Capó, Antoni Pol i Solé i Àlvar Valls i Oliva.
- «90 anys de la teoria de la deriva dels continents». Joan Guimerà i Rosso.

2003 (Dinovè)

- «El Victor Hugo meridional, en els 200 anys del seu naixement». Marcel Baiche.
- «Subproductes en el procés de potabilització de l'aigua: problemàtica, reptes i solucions». Francesc Ventura i Amat. — «L'humor gràfic al nou mil·lenni». Taula Rodona: Ermengol, Fer, Forges, Idígors/Pachi, Raül, Ricardo, Ventura/Corominas i Alfonso.
- «Qui crea les empreses al segle XXI?». Francesc Robert i Ribes.
- «50 anys del DNA i què ha fet canviar des d'aleshores». Pere Puigdomènec i Rosell.
- «Gens i malalties, l'exemple del càncer». Jaume Reventós i Puigjaner.
- «Teràpia gènica». Jaume Barquinero i Màñez.

En el jardí de la cultura poncella **una nova flor**

Per Lydia Magallon

Promodansa, una associació cultural que obre la porta a un àmbit encara inexplorat pel col·lectiu associatiu del país i que vol agrupar i fer sentir la veu de totes les persones que, d'una manera o altra, se senten vinculades a aquest art, acaba de presentar-se públicament.

En totes les societats i grups socials es repeteix la història, inspirada en el folklore i les llegendes escandinaves, popularitzada pel famós escriptor de contes Hans C. Andersen, titulada «L'anequet lleig».

Dins del món de la cultura i les arts, que ja és ell mateix un anequet lleig de la nostra societat, la dansa ha estat sempre el personatge desafortunat. Si bé és una de les arts escèniques, que en les seves diferents variants provoca més gaudi en l'espectador, val a dir que és una de les més deixades de la mà de Déu al nostre país, a imatge del que passa també més enllà de les nostres fronteres. Fixeu-vos bé en el fet que d'uns anys ençà han anat florint un grapat d'associacions culturals en els més diferents àmbits de la cultura. Si fem una lectura d'aquesta proliferació ens adonarem que hi ha una clara voluntat social de recerca, d'aprofundiment, de propagació del fet cultural. I si anem a llegir la lletra menuda veurem que el que demana el món de la cultura és que aquesta no sigui objecte de menyspreu i burla (com era el cas de l'anequet lleig) per part dels adults del grup només perquè és

diferent, o perquè no es regeix per les lleis del mercat i la riquesa que aporta és a llarg termini i d'aprofitament col·lectiu.

Fa tan sols uns mesos es va afegir al flocet associacionista una nova entitat: l'Associació d'Arts i Danses Promodansa, la voluntat i els objectius de la qual vénen a afegir-se als de la llarga llista de grups que malden per defensar la cultura i la recerca.

Deia unes ratlles més amunt que la dansa ha estat sempre un anequet lleig al nostre país. Ara, però, totes aquelles persones que volen donar a aquest art la dignitat que es mereix, al costat de les de la seva espècie, poden formar part del col·lectiu que s'ha constituït amb la finalitat de poder treballar de manera coordinada i colze a colze per aconseguir uns objectius que fins ara semblaven impossibles. El primer és fer saber a tota persona interessada pel tema que ara hi ha un lloc on poder trobar-se per compartir l'afecció, els projectes, les il·lusions. Que, a més, es bus-

ca el reconeixement de l'ensenyament que s'està impartint a les escoles que existeixen i anar més enllà en els nivells als quals encara no es pot accedir per manca de professionals qualificats. Que es vol fer saber que la dansa amb l'acompanyament que li pertoca és quelcom més que aixecar la cama o fer un *grand écart*.

La dansa vol compromís, constància, esforç, compenetració, sensibilitat, creació, diàleg. Quines són aquestes qualitats si no les que ha de tenir un bon ballari? Però quines són aquestes qualitats si no les que hauria de tenir un bon ciutadà, implicat en la societat en què viu i es desenvolupa com a persona? O tal vegada no. Si és aquest el cas, val més que la dansa i la cultura no esdevinguin mai cignes esplèndids que puguin ser admirats i capitanejar el seu grup i que segueixin sempre sent aneguets lletjos fora de context.

Això o allò, una simple qüestió de voluntat. De qui? De qui la tingui.

Foto: Jordi Pantebre

Els pastors d'Andorra

Per Esteve Albert i Corp

Escriptor

«Pastors, que hi aneu,
a la Vall d'Andorra
hi ha nat un infant
que és com una rosa.
Caminem
caminem que es fa vespre, a
Betlem!».
(Cançó popular nadalenca)

Sortosament, enmig de la gran confusió dels dies actuals, a les valls andorranes s'hi desenvolupa una tasca d'investigació del passat que esdevindrà un factor importantíssim per superar les dificultats presents i les que poden sobrevenir.

L'eufòria de les darreres dècades ha provocat arreu del món problemes molt greus. La solució d'aquests problemes no serà fàcil, perquè la majoria de gent es troba com atrapada dins una trampa i no sap per on tirar per obrir un camí de futur que, a tots els pobles de l'occident d'Europa, només es pot trobar amb el retorn a l'agricultura, l'artesania i les especialitats agropecuàries que, durant sis o set mil·lennis, facilitaren el desenvolupament demogràfic de la població. Si l'entrada al Mercat Comú i a l'OTAN es porta a terme, la reconversió que els governs de Catalunya i d'Espanya preveuen no podrà pas limitar-se al sector industrial, perquè el

cost d'aquesta reconversió agreujarà encara més la situació econòmica i no resoldrà el problema de l'atur forçós, ja que la maquinària moderna no augmenta els llocs de treball, sinó que els disminueix cada vegada més. Tampoc es podrà continuar augmentant la burocràcia i la tecnocràcia, ni pensar que es podrà allargar l'edat escolar fins als trenta anys.

Aquestes dècades que ens han convertit en esclaus d'unes necessitats materials, que ens han multiplicat les despeses, ens han abocat a una manera de viure artificial de la qual ens veurem obligats a sortir, no solament per la manca de recursos pecuniaris, sinó també perquè la contaminació atmosfèrica i l'alimentació nociva ens faran variar de conducta.

En la història de la humanitat, això ha succeït més d'un i més de dos cops.

Ens trobem al final d'una experiència que ens ha dut a una prosperitat fictícia i autodestructora.

A tot Europa està creixent el moviment ecologista que clama pel retorn a la naturalesa, a la vida natural i a l'abandó de la sofisticació que està destruint els boscos i alterant la climatologia, que està provocant epidèmies i acabant amb els ocells i els insectes benefactors per a la humanitat.

Els insecticides i altres productes químics cremen les terres de conreu i converteixen els productes agrícoles

Aquesta aportació ha estat cedida pel servei de Promoció Cultural del Govern i prové d'un projecte del 1985 que consistia a editar una revista cultural anomenada "Quatre ratlles"

en metzines.

No hi ha més remei que anar ràpidament a una redistribució demogràfica i a preparar l'ànim, la intel·ligència i les mans dels infants a activitats que els treguin del suplici d'una escolaritat organitzada de cara a l'obtenció de títols per exercir professions que tenen ja un sobrant de personal a tot arreu, que els treguin de la condemna a l'atur forçós.

A les valls d'Andorra la reconversió, vulgues no vulgues, també s'haurà de fer.

No creiem, però, que esdevingui difícil, perquè el noranta-cinc per cent del territori andorrà és comunal. A Andorra bastarà amb tornar als emprius i a les boigues.

Les escoles hauran de mudar de textos i de pràctiques, senzillament.

La ramaderia, l'apicultura, la fructicultura, l'elaboració casolana, artesana, de confitures i remeis, els conreus de productes agrícoles d'interès preferent i una pila d'especialitats artesanes, que trobaran mercat arreu del món (perquè la climatologia d'Andorra ha estat durant milers d'anys, i és encara, un gresol de salubritat i de produccions òptimes), han de tornar a ser la font de riquesa i de benestar dels habitants d'aquest país.

No oblidem que Andorra ha estat sempre fonamentalment un poble de pastors, un dels més antics i famosos d'Europa.

El fet artístic andorrà

Divagacions que (possiblement) no ens porten enlloc

Per Francesc Rodríguez i Rossa

Sembla que aquesta primera meitat de la dècada dels vuitanta ha significat per a Andorra un moment de gran riquesa en l'aspecte cultural, tal com ho fou la segona meitat dels anys cinquanta. Seria interessant veure quins han estat els motius que han afavorit aquest fenomen i quins són els fets que ens permeten fer aquesta afirmació. No és la meua intenció fer-ho, i encara menys d'una manera exhaustiva; permeteu-me fer només una sèrie de constatacions que per a mi són importants i que poden ajudar al fet que cadascú es formi una opinió.

Crec que estareu d'acord amb mi que aquest fenomen es pot centrar al voltant d'un doble eix: per una banda, la voluntat política i, per l'altra, la voluntat popular. Em direu que una i altra, normalment, haurien de ser la mateixa: és cert, però, malauradament, no sempre és així.

No cal dir que la voluntat oficial és molt important a l'hora d'aconseguir que les idees no es quedin en bones intencions i es realitzin. És curiós veure com la gran empenta creativa ha sorgit gairebé simultàniament amb la institució del Govern al nostre país (amb això no vull dir que, abans, la labor duta a terme pel departament corresponent del Consell General no fos positiva, però segur que no era suficient ni, de vegades, la més encertada). Tant el primer Govern com aquest han dedicat esforços, materials i humans, a la promoció de

tot el que d'un caire cultural es fa al país i a la presentació, aquí a Andorra, de tot allò que més enllà de les nostres fronteres és actualitat. La creació d'un Departament de Cultura dedicat exclusivament a aquests afers crec que és prou significativa per poder esperar que l'empenta que es pensa donar a tot allò referent al fet cultural serà important (a una altra escala, la revista que ara teniu a les mans crec que pot ser-ne també un bon exemple).

Localment, encara que la institució no hagi canviat, sí que ho fan les persones. L'aparició de noves generacions polítiques caracteritzades, entre altres coses, per la joventut, potser més predisposades, per qualsevol motiu, a ser receptives davant tot allò que no aporta res (almenys de forma immediata i/o tangible), ha fet possible la creació d'una infraestructura local (cases de cultura, sales d'exposicions, sales de conferències, tallers...) necessària per poder assolir una bona difusió del fet que ens ocupa.

Pel que fa al segon eix, quan dic voluntat popular vull dir allò que la gent desitjaria, però que no gosa, no pot o no vol demanar, o bé que demana i, a voltes, li és concedit (no patiu: encara no hem arribat a l'estadi en què el poble exigeix).

Ens hem trobat, com acabo de dir, amb una infraestructura que ha fet possible la realització de conferències, exposicions, projeccions o obres de teatre, la creació d'escoles d'art. I la gent ho ha assumit, hi ha participat. I, el que és més important, no s'ha quedat en la passivitat (el més fàcil),

en la receptivitat, sinó que ha volgut participar-hi *creant*; és a dir, la motivació de la gent existeix. Només cal que ens fixem, per exemple, en la Mostra d'Art Contemporani que actualment és present a les diferents parròquies: la participació hi ha estat realment molt important, sobretot en quantitat, però també, i això és significatiu, en qualitat. Per altra banda, el nombre de visitants és també remarkable.

Cadascun d'aquests fets, per si sol, no té cap possibilitat d'èxit. Encara que hi hagi voluntat política, si la gent no hi està predisposada, la comunicació no s'establirà (l'educació no es pot improvisar en uns anys). Així mateix, sense voluntat institucional, el desenvolupament de la iniciativa privada és molt problemàtic, encara que no impossible.

Crec que, com ja he dit, no és el moment de buscar quins són els motius (si és que es poden trobar) que han fet que aquesta voluntat popular hagi anat per aquest camí. Per a molts seria evident que un coneixement més gran d'altres països, d'altres cultures, una major facilitat en les comunicacions, un grau superior d'estudis, o bé un major benestar social (que permet dedicar més temps a activitats deslligades del treball quotidià), o qualsevol altra causa, han estat els motius que han fet que hagin aparegut les condicions idònies per al desenvolupament del fet cultural. Potser sí. Jo crec que els sociòlegs hi tindran un camp ben adobat per realitzar un bon treball. A mi, allò que realment m'interessa és

el fet en si. Estic presentant la presa de consciència d'un poble davant un fet (cultural) com a cosa excepcional. I això és el que em dol. Ens han agafat de sorpresa. El fet excepcional hauria de ser la manca d'activitats en un determinat moment. Llavors ens hauríem de preocupar per esbrinar quins són els motius pels quals la gent es desentén del món de la cultura. I aquest és també el camí que hem de seguir ara i intentar completar la labor encetada veient què és allò que el poble vol i demana.

Seré franc i us diré que, quan he començat a escriure aquestes ratlles, volia parlar únicament i exclusiva de les realitzacions concretes dutes a terme aquests darrers anys en el món de l'art i dels projectes que hi havia. Volia parlar-vos de la creació de grups d'artistes, de tendències dins l'art, de

transavantguardes i noves figuracions, de (projectes de) museus, d'actuacions dins l'espai urbà per part de pintors i escultors, i de moltes coses més. Potser ho faré un altre dia. Ara, però, m'ha semblat millor dir-vos (potser ja ho sabeu) que molta gent (no tothom) ha pres consciència que no tot s'acaba al calaix de la botiga. Sembla que moltes persones, quan es passegen pels carrers o són en un lloc públic, no veuen ja les escultures, pintures, tapissos... (us heu fixat en l'aparició, a diferents punts de la ciutat, d'elements d'aquesta mena?) purament com a elements decoratius totalment deslligats de l'entorn, situats en aquell lloc per omplir un buit. Es valora l'obra d'art, l'obra com a tal i l'obra relacionada amb el seu entorn. I això és important. Aquesta excepció (que ja no ho és) s'ha de

convertir en una cosa habitual. Els responsables de tots els estaments oficials cal que no oblidin que la seva labor és essencial i que d'ells dependrà, molt sovint, la imatge que pot donar tot un poble. Han de recordar que la seva feina és ajudar, facilitar unes tasques. Han de saber encaminar, però no han d'imposar: provocarien rebuig. Això no vol dir caminar sense destí, sinó saber guiar (quan convingui) i saber ser constants.

Aquesta és, sense voler donar cap lliçó a ningú, la meva visió.

Aquesta aportació ha estat cedida pel servei de Promoció Cultural del Govern i prové d'un projecte del 1985 que consistia a editar una revista cultural anomenada "Quatre ratlles"

Presentació de la revista

número 1 d'Àgora Cultural

Sala d'exposicions Espai 29,
Escaldes-Engordany.
15 de gener de 2004.

*Jordi Pantebre i Lluisa Casas,
de la Xarranca, envoltats
dels representants de les
entitats que formen Àgora*

AGORA

La Trona

En el marc d'una animada reunió de junta de La Xarranca, el 2000, sorgí la idea d'editar un llibret que recopilés la trajectòria de la nostra entitat.

Aquella idea quedà latent en l'associació fins que, ara fa un any, el secretariat d'Àgora Cultural ens demanà el relleu en aquesta funció.

Parlant de les activitats que hauríem de dur a terme durant el 2003 -Dia de Sant Jordi, Manifest Cultural, Dia de la Cultura, premi Àgora-, vàrem suggerir la creació d'una publicació periòdica que servis de portaveu a totes les associacions de caràcter cultural. Tan bon punt el ministeri de Cultura honorà la demanda de subvenció, vàrem valorar els ànims existents en les associacions a fi i efecte de cercar la cohesió desitjada abans d'engegar els preparatius de confecció de la revista.

Aquest primer exemplar d'Àgora Cultural que teniu a les mans pretén ésser el preàmbul d'un mitjà obert a totes les entitats actives en l'àmbit de la difusió cultural d'Andorra.

A
G
O
R
A
C
U
L
T
U
R
A
L

Cada dimecres
CINECLUB DE LES VALLS

G E N E R

- Inici del 20è Cicle de conferències (SAC)

F E B R E R

- Lliurament de premis del Concurs popular de pessebres (CCC)
- VIII Mostra de cinema català a Andorra (CCC)
- Lliurament del premi Carles Sabater (CCC)

M A R Ç

- Presentació de la segona publicació de Papers de recerca històrica (SAC)

A B R I L

- Presentació del llibre *Escriptors d'avui, escriptors d'aquí* (CCC)
- Celebració de la Diada de Sant Jordi (CCC)

M A I G

- VII Mostra de teatre jove a Andorra (CCC)

J U N Y

- Presentació del premi Carles Sabater (CCC)
- Flama del Canigó - Falles de Sant Joan (CCC)

J U L I O L

- Primeres Jornades Culturals del Pirineu (SAC)

A G O S T

- XVII Diada andorrana a l'UCE (SAC)
- 5è Cicle internacional d'òrgue del Principat d'Andorra
- 3a Acadèmia d'òrgue contemporani

S E T E M B R E

- Adhèsus Correllengua (CCC)

O C T U B R E

- Vuitena fira de creació i reciclatge Brossart (La Xarranca)

N O V E M B R E

- Premi internacional Carles Sabater (CCC)
- 10 Jornades de la SAC (SAC)

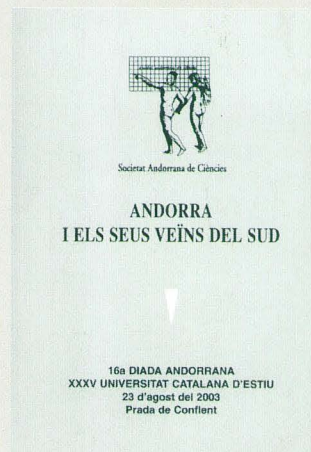
D E S E M B R E

- Concurs de pessebres (CCC)

**Algunes de les darreres
publicacions de les
entitats que formen
Àgora Cultural**

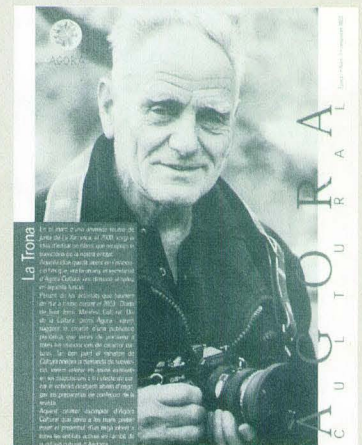

35 ANYS
DEL CERCLE DE LES ARTS I DE LES LLETRES

ANDORRA
I ELS SEUS VEÏNS DEL SUD

16a DIADA ANDORRANA
XXXV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
23 d'agost del 2003
Prada de Conflent

Revista Àgora Cultural núm. 1.
1500 exemplars exhaurits.